
NIEUWSBRIEF UNIVERSITEITSGESCHIEDENIS

LETTRE D'INFORMATION SUR L'HISTOIRE DES UNIVERSITÉS

Werkgroep Universiteitsgeschiedenis

Studium generale

Contactgroep Universiteitsgeschiedenis

Groupe de contact pour l'histoire des universités

Colofon

Redactie Nieuwsbrief: Marc Nelissen en Franck R.H. Smit

Tekstverwerking: Els Scheers

Kopij richten aan de redactieadressen in Nederland of België.

Werkgroep Universiteitsgeschiedenis

Redactieadres/secretariaat Werkgroep: Franck R.H. Smit, Universiteitsmuseum Groningen, Zwanestraat 33, NL-9712 CK Groningen, tel: +31(0)50.363.55.63, fax: +31(0)50.363.49.96, e-mail: f.r.h.smit@ub.rug.nl

Het lidmaatschap geeft recht op de *Nieuwsbrief*, korting op publicaties van de Werkgroep en voorrechten bij de overige activiteiten van de Werkgroep. Contributie binnenland: fl.40; studenten fl.20. Betalingen van Nederlandse leden dienen te geschieden op gironummer 6845444 ten name van de Stichting Batavia Academica. Betalingen vanuit het buitenland mogen geen kosten voor de Werkgroep met zich meebrengen. Nederlandse leden die ook wensen te worden uitgenodigd voor de vergaderingen van het Belgische Studium generale, dienen dit kenbaar te maken aan het Belgische secretariaat.

Studium generale. Contactgroep Universiteitsgeschiedenis/Groupe de contact pour l'histoire des universités

Redactieadres/secretariaat Contactgroep – Rédaction/secrétariat du Groupe:

Marc Nelissen, Universiteitsarchief K.U.Leuven, Mgr. Ladeuzeplein 21, B-3000 Leuven, tel: +32(0)16.32.46.32, fax: +32(0)16.32.46.91, e-mail: marc.nelissen@bib.kuleuven.ac.be

Het lidmaatschap geeft recht op de *Nieuwsbrief* en uitnodigingen voor de vergaderingen. Contributie: BEF 450. Betalingen op rekeningnummer 001-2569819-74 van de ASLK, ten name van Studium generale. Contactgroep Universiteitsgeschiedenis.

Les membres recevront la *Lettre d'information* et seront invités aux réunions.

Cotisation 450 FB, à virer au compte CGER 001-2569819-74 de Studium generale. Groupe de contact pour l'histoire des universités.

ISSN 1383-794X

De *Nieuwsbrief* kan ook in elektronische vorm geraadpleegd worden via het World Wide Web: <http://www.kuleuven.ac.be/archief/ugindex.htm>

Woord vooraf / Avant-propos

De Nieuwsbrief die voor u ligt komt wat later dan verwacht, maar biedt een geschakeerd beeld van wat er allemaal gaande is op het vlak van de universiteitsgeschiedenis in de Lage Landen. Het verheugt de redactie dat sommige auteurs regelmatig tekst leveren en dat nieuwe publicaties gesignaleerd of zelfs besproken worden. In het huidige nummer vindt u ook enkele teksten terug die speciaal voor de Nieuwsbrief geschreven werden, zoals het verslag van het symposium *The university and the knowledge society*. Ook werden enkele ook elders verschijnende teksten opgenomen.

Voor dit nummer konden we alweer een beroep doen op de belangeloze en vrijwillige inzet van velen. Speciaal volgende personen willen we danken voor hun gewaardeerde medewerking: Petty Bange, Mark Derez, Hilde de Ridder-Symoens, Didier Devriese, Marie-Thérèse Isaac, Pieter Lagrou, Ferenc Postma, Agnes Tellings, Geert Vanpaemel en Olga Weijers.

(Marc Nelissen – Franck Smit)

Mededelingen / Communications

Mededelingen van Studium generale Contactgroep Universiteitsgeschiedenis Groupe de contact pour l'histoire des universités

Huitième réunion de Studium generale
Groupe de contact pour l'histoire des universités
organisée en collaboration avec le 'Werkgroep Universiteitsgeschiedenis'
Quelles archives pour les historiens des universités?
Archieven voor universiteitshistorici
Amsterdam, 26 juin 1998

L'association Studium generale, Groupe de contact pour l'histoire des universités, et le Werkgroep Universiteitsgeschiedenis néerlandais organisent une journée d'étude qui se tiendra le 26 juin à Amsterdam. Les conférenciers et les participants traiteront du thème 'Quelles archives pour les historiens des universités?'

Le domaine archivistique est en permanente mutation. Les archivistes sont confrontés à de nouveaux défis: l'irruption de nouvelles technologies et l'accroissement exponentiel des archives rendent toujours plus actuelles et plus brûlantes les questions relatives à la sélection et à la destruction. Ce débat, en cours depuis longtemps aux Pays-Bas, a montré que les intérêts des historiens et archivistes étaient divergents par définition. Le dialogue entre historiens et archivistes n'en est que plus nécessaire et plus utile.

Studium generale et le Groupe d'étude pour l'histoire des universités ont choisi d'aborder le sujet. Envisagé du point de vue du chercheur, nous allons tenter de dresser un panorama de l'ensemble du matériel archivistique mis à la disposition des historiens des universités, de mettre en évidence les questions les plus vives ainsi que d'éventuelles lacunes. Ceci doit offrir aux archivistes un état de la question contribuant aux prises de décision en la matière, tout comme il leur permettra de comprendre au mieux les vœux des chercheurs qui traitent de l'histoire des universités.

Mais nous n'allons pas nous limiter à la production archivistique émanant des institutions académiques de toute éternité. Il ne s'agit pas ici de fournir uniquement des matériaux documentaires relatifs à l'Université conçue comme institution (à l'aide de procès verbaux des réunions des instances de direction, de documents d'ordre financier ou encore de la gestion des affaires estudiantines),

mais aussi d'envisager celle-ci comme un centre de recherche (on pense à l'histoire de sciences !), un lieu de rencontre et de promotion d'une vie culturelle, ou encore un centre de formation et de perfectionnement, etc. En effet, la communauté universitaire génère de nombreuses associations et organismes qui lui sont propres, issus des services universitaires structurels mais aussi des groupes de travail qui y oeuvrent ou encore des mouvements étudiantins autonomes. Beaucoup de ces producteurs d'archives sont éphémères, tant du fait de la succession rapide des projets ou que de celle des générations d'étudiants, toutes choses qui rendent le traitement de ces archives d'autant tant plus urgent.

Les différences entre les Pays-Bas et la Belgique en matière de conservation d'archives universitaires permet une approche double particulièrement intéressante. En Hollande, les archives sont en principe versées aux Archives du Royaume, tandis qu'en Belgique elles peuvent être conservées par les institutions elles-mêmes. Cette différence de statut n'est pas sans conséquences sur la manière dont on prend soin des éléments à caractère moins institutionnel. Une comparaison des situations belges et néerlandaises avec celles d'autres pays donnera à notre débat une très large perspective.

Programme

- 11.00 Accueil
- 11.15 Introduction par le professeur Dr. Hilde De Ridder-Symoens
- 11.30 Gustaaf Janssens (Archiviste aux Archives du Palais Royal, Chef de travaux aux Archives générales du Royaume)
Een repertorium van universiteitsarchieven en aldaar gedeponeerde archieven in België. Voorstelling van het project
- 12.00 Franck Smit (Conservateur de l'Universiteitsmuseum Groningen)
De Nederlandse Universiteiten en hun archieven

Discussion

- 12.45 Pause déjeuner
- 14.00 Anne Barrett (College archivist, Imperial College London)
The profile of University Archives from an international perspective (ICA-SUV)

- 14.30 Didier Devriese (Archiviste, Université Libre de Bruxelles)
*The past and future activities of the Section of University and Research
Institution Archives of the International Council on Archives (ICA/SUV)*
- 15.00 Pause
- 15.15 Frank Scheelings (Archiviste, Vrije Universiteit Brussel)
*Universiteitsarchieven tussen beheers- en wetenschappelijke prioriteiten: een
blik in de toekomst*

Discussion

La réunion se tiendra dans la salle 4A-04 (4ème étage), dans le bâtiment principal de la Vrije Universiteit à Amsterdam, De Boelelaan 1105. La participation à la journée d'étude n'engage aucun frais.

Zevende vergadering van Studium generale *Statistiek en onderwijsgeschiedenis* Leuven, vrijdag 27 maart 1998

De zevende vergadering van Studium generale werd georganiseerd in samenwerking met de Belgisch-Nederlandse Vereniging voor de Geschiedenis van Opvoeding en Onderwijs v.z.w. (BNVGGOO). De weinige aanwezige leden van Studium generale (wegens organisatie op een vrijdag?) konden kennis maken met een ruime delegatie van de BNVGGOO, die vooraf haar Algemene Ledenvergadering gehouden had. Er stonden twee lezingen op het programma:

L. Minten (Vlaamse Uitgevers Maatschappij, tevoren medewerker van het interuniversitair onderzoeksproject over de geschiedenis van het basisonderwijs), *De kwantitatieve ontwikkeling van het basisonderwijs in België, 1830-1992*

G. Jensma (RUG-Groningen), *Het Hoger Onderwijs in Nederland tussen 1815 en 1940: modernisering, statistiek, natie en conjunctuur*

Achteraf werd door beide organiserende verenigingen aan de aanwezigen een drankje aangeboden.

*Mededelingen van de Werkgroep Universiteitsgeschiedenis**Archieven voor universiteitshistorici**Amsterdam, 26 juni 1998*

De Werkgroep Universiteitsgeschiedenis organiseert in samenwerking met de Belgische contactgroep Studium generale een studiedag gewijd aan het thema 'Archieven voor universiteitshistorici'. Zie hoger bij de mededelingen van Studium generale voor het programma en verdere informatie.

Andere mededelingen

De oude dame van 1425.
Over stichtingsdata, 'identiteit' en merkreclame in het Leuvense

Pieter Lagrou

Op zaterdag 25 april 1998 ging in Leuven de 'Dag van de Nieuwste Geschiedenis 1998' door, georganiseerd door de Belgische Vereniging voor Nieuwste Geschiedenis (BVNG). Dr. Pieter Lagrou gaf er een opgemerkte openingslezing, met een wat stoute reflectie over het historische statuut van de K.U.Leuven. De tekst van deze lezing kan dankzij de toestemming van de BVNG ook gepubliceerd worden in de Nieuwsbrief Universiteitsgeschiedenis.

Zoals iedereen wel weet, is de K.U.Leuven één van de jongste academische instellingen in België en in Europa. Zij ontstond op het einde van de jaren '60 in de grote democratiseringsbeweging van het universitair onderwijs en valt daarin te vergelijken met de *Technical Universities* die gelijktijdig in Groot Brittannië werden opgericht voor het universitaire onderwijs voor de massa's en als tegenwicht tegen de aristocratische en elitaire instellingen die de universiteiten toen waren, of met de *Gesamthochschulen* in Duitsland.

Universitair onderwijs voor de massa's had in het Leuvense geval een etnische kleur. Katholiek Vlaanderen had zich in de voorbije decennia economisch en sociaal geëmancipeerd en wilde dat nu ook cultureel en intellectueel doen. Universitair onderwijs in de eigen taal was daar geen voldoende voorwaarde voor: er moest een nieuwe universiteit komen, helemaal los van de overwegend Franstalige instelling die in Leuven gevestigd was, ook al hield dit de relocatie in van een honderd veertig jaar oude universiteit in een Waals-Brabants bietenveld. Noem het etnische zuivering of *affirmative action*, waarbij enkel gescheiden ontwikkeling de gediscrimineerde groep van zijn minderwaardigheidscomplex kan afhelpen, zoals radicale feministen in de Verenigde Staten bepleiten, in elk geval, de K.U.Leuven ontstond met het 'Walen Buiten'. Terwijl hun leeftijdgenoten op Parijse of Amsterdamse campussen zich aan allerlei geestesverruimde experimenten overgaven, gaf een generatie Leuvense studenten met deze dan toch ontegensprekelijk geestesverengende campagne de impuls voor de creatie van een nieuwe

Universiteit en dit tegen bisschoppen en regeringen en de knoet van de Franstaligen in.

Men zou nu kunnen verwachten dat deze jonge universiteit trots was op haar jeugd en zich afficheerde als een nieuwe, democratische universiteit voor de Vlaamse massa's, maar niets was minder waar. De jonge universiteit ging gebukt onder een minderwaardigheidscomplex en een hele generatie professoren bleef geobsedeerd door de smalende voorspelling van hun vertrekkende Franstalige collega's, een voorspelling die tot op vandaag nagalmt en om rituele weerleggingen vraagt: 'jullie zullen de universiteit van het Hageland worden.'

Ergo, in 1975, toen de piepjonge universiteit nauwelijks enkele jaren oud was, vierde zij met *grande pompe* haar 550ste verjaardag. Hiervoor was enige hersengymnastiek nodig. Ten eerste identificeerde de jonge instelling zich plots met de voorganger die ze net zo heftig bestreden had: de *Université Catholique de Louvain*, waarvan ze het gebouwenpatrimonium had geërfd. Deze UCL was een Franstalige katholieke instelling, kind van de Belgische revolutie. Zodra de Belgische katholieken zich van hun Hollandse, protestantse vorst hadden ontdaan, affirmeerden ze hun intellectuele onafhankelijkheid met de stichting van de eigen universiteit. In 1831 ontstond dus te Mechelen, in de achtertuin van de aartsbisschop, een katholieke universiteit, die later in Leuven belandde. (De liberalen, die andere partner in de anti-Hollandse alliantie, konden uiteraard niet ten achter blijven en zij stichtten vrijwel onmiddellijk de *Université Libre de Bruxelles*. Aldus was het Belgisch, Franstalig huwelijk ook in het academische domein beklonken.)

Ten tweede liet deze geografische coïncidentie de instelling toe zelf een nog veel langere anterioriteit op te eisen, namelijk die van de universiteit die in *grosso modo* dezelfde locatie had bestaan zo'n veertig jaar eerder, voor de sluiting ervan door Franse revolutionairen als een bolwerk van obscurantisme. Deze kerkelijke instelling, wiens voertaal voor het grootste deel van haar geschiedenis Latijn was, deels Frans, maar zeker nooit Nederlands, was inderdaad gesticht in 1425 en zo raakte de piepjonge K.U.Leuven aan haar *pedigree*, aan haar Romulus en Remus, of, als men wil, aan haar slag van Kosovo, groot ontstaansmoment van haar eigen, eeuwenoude 'identiteit.'

Nu, dat een universiteit zo ongeveer 5 jaar na haar oprichting met grote praal haar 550ste verjaardag viert, lijkt eerder vermakelijk dan wel verontrustend. In zoverre het enkel om lippendienst aan de luister van het verleden zou gaan, is dat zeker zo. Wie ooit een Amerikaanse campus bezocht, weet maar al te goed dat *invented traditions* de brandstof zijn van academische profilering en merkcreclame. Er bestaat echter een gevaar dat een instelling gaandeweg in zijn eigen retoriek begint te geloven. Het eindresultaat van zo'n

proces noemen psychiaters schizofrenie. De K.U.Leuven heeft dat stadium mijns inziens nooit bereikt, maar een erg lang toegediende sterke dosis historische retoriek en nostalgie heeft echter wel het zelfbeeld vertroebeld, het debat over wat deze universiteit eigenlijk is en doet, geremd en heel zeker ontzettend veel verwarring geschapen naar buiten toe.

De K.U.Leuven is gesticht in 1425 en behoort daarmee tot de 'Coïmbra-groep' van oudste universiteiten, een soort Europese *Ivy-league*, waar men behalve in Leuven - en Coïmbra zelf, zo veronderstel ik - nog nergens over hoorde spreken. Andere clubleden zijn, bijvoorbeeld, Cambridge en Oxford. Het universitaire discours, om voormalig rector Dillemans niet bij naam te noemen, vergenoegt zich vaak in ronkende lofzangen op deze nobele afkomst, op dit behoren tot een eeuwenoude elite. Natuurlijk, Leuven heeft bijna driemaal meer eerste cyclus-studenten dan Cambridge en Oxford samen en minder professoren dan elk van hen. Natuurlijk, Cambridge en Oxford rekruteren, zoals in die goeie ouwe middeleeuwen, uit de elites van het hele oude continent, Leuven - steeds meer trouwens - vooral in Limburg en, jawel, het Hageland.

Leuven is een Katholieke Universiteit, met grote K. Nochtans kan men nergens ter wereld een instelling vinden die beter om het even welke definitie van een staatsuniversiteit benadert. Nemen we bijvoorbeeld de financiële inbreng van de staat: geen enkele Amerikaanse staatsuniversiteit is ook maar half zo afhankelijk van overheidsfinanciering. Of nemen we de administratieve beslissingscentra: wie boezemt in Leuven het meeste ontzag in: de Inrichtende Macht of de regeringscommissaris? Buitenlanders die een K.U.Leuven briefhoofd zien, denken ofwel eerst aan een priesterseminarie, ofwel aan een katholieke kweekschool, zoals Notre Dame in de Verenigde Staten, die goede eerste cyclus-studenten aflevert, maar nauwelijks een tweede en derde cyclus onderwijs heeft, ofwel aan een privaatinstelling voor studenten en lesgevers die in een meritocratisch publiek onderwijs niet aan de bak komen, zoals in Frankrijk, ofwel - God beware ons - aan een Opus Dei instelling als in Spanje. In geen geval denkt zo iemand aan Cambridge of Oxford, die zich al heel erg lang van dergelijke labels hebben ontdaan.

Waarom zichzelf aan de verkeerde voorbeelden spiegelen? Waarom zijn eigen afkomst verloochenen? Goed, 'Walen Buiten', daar is niemand vandaag nog fier op, maar deze universiteit heeft wel degelijk een en ander gepresteerd. Universitair onderwijs voor de massa's, daar is zij veel beter in geslaagd dan haar voorgangers. De taalbarrière, lage inschrijvingsgelden, goede sociale voorzieningen in huisvesting, universitaire restaurants en gezondheidszorg, sportvoorzieningen en een reële vorm van studenteninspraak: waarom is

Leuven niet trots datgene bereikt te hebben waarvoor de universiteit is opgericht? Waarom is ze niet trots beter te zijn geslaagd in toegankelijk kwaliteitsonderwijs in de regio dan erg veel buitenlandse voorbeelden? Waarom zich identificeren met al datgene wat haar stichters verwierpen: onderwijs voor een begoede elite - financieel, sociaal, cultureel?

Indien de K.U.Leuven echt in haar eigen retoriek had geloofd, dan had de universiteit haar eerste jaren niet overleefd. Ze dankt haar succes aan haar schizofrenie. Wanneer er een monument werd gebouwd voor de *founding father*, Piet de Somer, dan werd het een leslokaal met de afmetingen van een voetbal - of zeg, een basketbalstadium. Heel gepast, en lichtjaren verwijderd van de *private tutoring* in knusse salonzetels van een *Oxbridge* campus. Niet zo schadelijk, *après tout*, die misplaatste nostalgie? Wel, als historicus heb ik er zo mijn vragen bij en als reclame consulent zou ik toch opmerken dat het merk een imago-probleem heeft. Waarom een goedrijdende bus als een Rolls-Royce proberen te verkopen als er *sowieso* meer klanten zijn voor een busticket?

Leuven lijkt wel geobsedeerd door ouderdom, getuige de pompeuze festiviteiten dit jaar voor de - jawel - 550ste verjaardag van het stadhuis. De stad moet het met een kwarteeuw afleggen tegen de universiteit, maar als ouderdom op zich respect afdwingt, dan weet elke Leuenaar maar al te goed dat Leuvens meest respectabele instelling, de brouwerij Stella Artois is, 'gesticht', zoals vermeld op elke kroonkurk en elk bierviltje, in 1366. Ouderdom is tot slot misschien toch een beetje goedkoop als waarmerk voor een universiteit.

(Pieter Lagrou)

Willem Frijhoff docteur honoris causa

Le 20 mars 1998, Willem Frijhoff s'est vu décerner les insignes de docteur honoris causa de la faculté de psychologie et des sciences de l'éducation de l'Université de Mons-Hainaut. Studium generale et le 'Werkgroep Universiteitsgeschiedenis' se devaient de féliciter notre collègue et de marquer l'événement en reproduisant le texte de présentation fait par Marie-Thérèse Isaac.

Si l'on veut anéantir un peuple, les armes ne suffisent pas, pour l'anéantir totalement, il faut enlever aux survivants leurs livres, leur culture, leur mémoire, c'est-à-dire leur histoire et y substituer d'autres valeurs et d'autres héros qui leur constitueront une autre histoire conforme aux idéaux du pouvoir en place.

L'historiographie fondée sur une appréciation subjective n'est donc pas innocente. Elle doit au contraire passer au crible de la raison pour que le récit prenne vie et sens. L'historiographie exige des preuves, elle exige la critique, mais n'échappe pas aux remises en question. La démarche novatrice de Willem Frijhoff dans les deux axes majeurs de ses travaux, à savoir l'histoire de l'éducation et l'histoire culturelle, en particulier celle des mentalités, a interpellé la Faculté de psychologie et des sciences de l'éducation. Cette démarche, rapprochant l'expression des idées d'un individu de sa position au sein de la société, inscrit l'histoire dans les configurations sociales d'une époque.

L'expérience professionnelle de Willem Frijhoff a commencé à Paris, à l'Ecole Pratique des Hautes Etudes en Sciences Sociales d'abord, à l'Institut National de Recherches Pédagogiques ensuite. C'est là, à la rue d'Ulm, qu'il a participé à la création de la revue 'Histoire de l'Education', dont il a, à plusieurs reprises, dirigé des numéros spéciaux, le dernier en date traitant des autodidaxies du XVIe au XIXe siècles. Retourné aux Pays-Bas, Willem Frijhoff a fonctionné à Tilburg, ensuite à l'université Erasmus de Rotterdam où il a occupé la chaire d'histoire de la culture et des mentalités dans les sociétés préindustrielles et, depuis l'an dernier, il est titulaire de la chaire d'histoire moderne à la Vrije Universiteit Amsterdam.

Ses travaux l'amènent au comité éditorial de revues tant aux Pays-Bas qu'en France, en Belgique, en Angleterre et en Espagne. Il participe en outre à de nombreux programmes internationaux de recherche portant tout particulièrement sur l'histoire de la culture et de l'éducation dans l'Europe moderne. Son dernier ouvrage est unanimement reconnu ('Wegen van Evert Willemsz. Een Hollands weeskind op zoek naar zichzelf, 1607-1647', Nijmegen, SUN, 1995, 928 p.) comme un modèle en matière d'histoire des mentalités parce qu'il a ouvert la voie à ce nouveau type de réflexion basé sur l'histoire sociale.

Comment un individu, en particulier un enfant, s'insère-t-il dans la société au sein de laquelle il vit? Adhère-t-il à des normes pour s'y intégrer? Que peut-il faire de sa vie à partir des traditions culturelles qui lui sont données, autrement dit, comment se construit l'identité d'un individu? Willem Frijhoff est parvenu à mettre en évidence ce complexe jeu d'échanges et d'influences, de discordances et de synchronies, qui se manifestent au sein de chaque société en les inscrivant toujours dans la réalité politique, économique, sociale et culturelle l'interaction de ces divers domaines entraînant une réflexion sur l'histoire, un univers quotidien qui ne perd pas sa force de frappe. Et si certains l'entourent de suspicion, c'est parce qu'ils savent qu'elle est aussi un instrument d'éducation politique.

Willem Frijhoff a également réussi à opérer une rencontre entre ses deux domaines privilégiés de recherche: l'histoire de l'éducation et l'histoire culturelle, en montrant que la première, l'histoire de l'éducation, est une forme d'histoire culturelle. Mais cette optique implique une lutte continue contre le fondamentalisme de ceux qui ne voient pas que toute idée, même d'apparence éternelle, s'inscrit dans un répertoire temporel de formes, de symboles et de valeurs, que toute idée et que toute réalisation sont indissolublement liées aux faits économiques, politiques, culturels et aux progrès techniques.

L'éducation est un enjeu social, voire une composante de la croissance économique, et son histoire, examinée en fonction des réalités d'une époque. De là, découle cette question toujours la même, et pourtant toujours répétée, la société génère-t-elle une école permettant une approche judicieuse de la connaissance et un réel accès à l'apprentissage de la démocratie?

Vous avez ainsi, Willem Frijhoff, en corollaire de vos recherches, entrepris une action de démystification en montrant le décalage entre ce qui se dit et ce qui s'effectue, entre les valeurs que le pouvoir dominant a voulu faire passer pour représenter l'image qu'il souhaitait donner de lui-même et ce que ces mêmes valeurs sont devenues au plan de l'individu et de la société au quotidien. C'est en effet bien souvent les acteurs que vos recherches ont privilégiés en reconstruisant, comme une enquête policière, des comportements exprimant la sensibilité et les conceptions du monde au sein d'une société donnée.

Votre pays a honoré vos travaux, et par là même votre personne, en vous attribuant le prix de la Fondation Prince Bernard pour les sciences historiques et en vous faisant membre ordinaire de l'Académie néerlandaise des arts et des sciences, section des arts libéraux.

La France ensuite a reconnu vos talents en vous décernant la médaille du Collège de France et en vous faisant chevalier de l'Ordre national du Mérite.

En ce 20 mars 1998, la Faculté de psychologie et des sciences de l'éducation de l'Université de Mons-Hainaut ayant trouvé dans vos recherches autant de thèmes d'interrogation sur les actes, les paroles, les gestes, les motivations de la vie passée, qui restent comme autant de registres culturels continuant de donner forme et sens à la vie individuelle et collective d'aujourd'hui, a décidé de vous remettre les insignes de docteur honoris causa, officialisant les relations commencées avec vous il y a un peu plus de dix ans, lorsque, pour la première fois, vous franchissiez la porte de cette maison.

(Marie-Thérèse Isaac)

Second call for papers
The South African Journal of Philosophy

The South African Journal of Philosophy will be publishing a special issue (now the first number of 1999) on the Philosophy of Science. The aim is to publish a collection of 'state of the art' survey articles, in the following areas: General metaphysics and epistemology of science, Probability and causation, Philosophy of physics, Philosophy of biology, Philosophy of psychology / cognitive science, Philosophy of economics, Philosophy of social science, History of the philosophy of science, Science, race and gender, Computation, Information and Complexity Theory.

Surveys of other major sub-branches of the Philosophy of Science will also be considered, subject to the quality of submissions received in the areas listed above. Authors are encouraged to advance original arguments of their own, so long as they are contextualized within the broader sub-field so that their relevance to non-specialists is evident.

Submissions should be received by July 15, 1998. Articles should be approximately 25 double-spaced A4 pages. Submissions will be sent to external referees, and evaluated for accuracy, breadth, rigor and style. The best article in each area will be selected for publication by the Guest Editor in consultation with the Assistant Editors, after receipt of referees' reports.

Four copies of submissions should be sent to: Don Ross, Guest Editor, SAJP Special Issue 1998, Philosophy Department, Leslie Social Science Building, University of Cape Town, Private bag, Rondebosch 7700, Cape Town, South Africa.

(overgenomen uit STUDIUM)

Onderzoeksprojecten / Projets de recherches

*'Onderwijsmethoden en -programma's aan de Middeleeuwse universiteiten
en aan de Nederlandse scholen en universiteiten tot ca. 1795'
Voorstel van Onderzoeksprogramma van het CHI*

Het Constantijn Huygens Instituut (CHI) voor tekstedities en intellectuele geschiedenis wil meer inhoud gaan geven aan het tweede deel van zijn titel en opdracht: de intellectuele geschiedenis. Hiertoe is een commissie ingesteld bestaande uit Lodewijk Palm, Hans Trapman en Olga Weijers. In samenspraak met andere onderzoekers is door hen een voorstel voor een onderzoeksprogramma over 'Onderwijsmethoden en -programma's aan de Middeleeuwse universiteiten en aan de Nederlandse scholen en universiteiten tot ca. 1795' opgesteld.

Op 2 oktober 1998 wordt dit voorstel besproken op een discussiedag die wellicht plaatsvindt in de Koninklijke Bibliotheek te Den Haag (zie verder in de rubriek *Lezingen en Congressen*). Naar aanleiding van deze dag zal het programma dan definitief worden vastgelegd en zullen concrete projecten worden afgebakend. Sommige projecten worden door het CHI zelf uitgevoerd, andere projecten kunnen eventueel in samenwerking met andere instituten en universiteiten ten uitvoer worden gebracht. Aanmeldingen voor de discussiedag aan: Constantijn Huygens Instituut, Postbus 90754, 2509 LT Den Haag, tel. +31(0)70.331.58.00, fax +31(0)70.382.05.46.

Het voorstel van onderzoeksprogramma kan worden aangevraagd bij het Constantijn Huygens Instituut Den Haag. Hieronder volgt een samenvatting van dit voorstel.

De centrale vraag van het onderzoeksprogramma 'Onderwijsmethoden en -programma's aan de Middeleeuwse universiteiten en aan de Nederlandse scholen en universiteiten tot ca 1795' is, waar het universitaire onderwijs in Nederland historisch gezien bij aansluit. Het programma laat zich splitsen in twee afdelingen en zal een aantal deelprojecten omvatten. In de eerste afdeling staat de inrichting van het hoger onderwijs in de Middeleeuwen, zowel aan de buitenlandse universiteiten als aan de Latijnse scholen in Nederland centraal. Er zal onderzoek worden verricht naar:

- *Het onderwijs aan de Middeleeuwse universiteiten*

De methoden en technieken van het universitaire onderwijs aan het einde van de Middeleeuwen en de regionale verschillen in methoden en programma's.

- *Het onderwijs aan de Latijnse scholen*

Vele Nederlanders studeerden in de Middeleeuwen aan buitenlandse universiteiten, maar er werd ook in Nederland hoger onderwijs gegeven, met name aan de stadsscholen. Er is weinig over programma's en methoden bekend. Het opstellen van een algemeen repertorium (database) van Nederlandse academici tot 1575 en van onderwijsinstellingen in de Nederlanden (ca. 1200-1575) zal aan het onderzoek naar de programma's en technieken van de Latijnse scholen vooraf gaan.

Het tweede deel van het programma betreft de periode na 1575, de inrichting van het onderwijs aan de universiteiten van Leiden, Franeker, Utrecht en Groningen.

Deelprojecten op dit gebied zijn:

- *Een repertorium van Nederlandse academici in de periode 1575-1795*, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen Nederlanders die aan Nederlandse universiteiten studeerden en zij die in het buitenland studeerden om de geleidelijke verschuiving naar studie in Nederland na te kunnen gaan.

- *Herkomst van programma's en methoden van de Nederlandse universiteiten*

Hebben de 16de eeuwse universiteiten Leiden en Franeker ook de programma's en methoden van buitenlandse universiteiten overgenomen en bij welke universiteiten sluiten zij in dit opzicht het nauwste aan?

- *De inrichting van het onderwijs en de ontwikkeling van de onderwijsmethoden.*

Zijn de onderwijsmethoden aan de verschillende faculteiten vergelijkbaar en zijn er specifieke methoden voor een bepaalde faculteit?

- *De opkomst van het humanisme*

Wanneer is het humanisme doorgedrongen in het onderwijs aan de Nederlandse scholen? Was deze ontwikkeling al voltooid voor de stichting van de universiteiten? Wat was de plaats van het Latijn en de volkstaal binnen het onderwijs?

- *De wisselwerking met de maatschappij*

Wat verwachtte men van de universitaire opleiding en werd het programma beïnvloed door de politieke wensen?

(overgenomen uit de aankondiging van het CHI)

Un chimiste des Pays-Bas autrichiens: Karel van Bochaute

Le 30 avril 1998, Mme. Brigitte van Tiggelen a défendu à l'Université Catholique de Louvain sa thèse doctorale, intitulée 'Un chimiste des Pays-Bas autrichiens au Siècle des Lumières: Karel van Bochaute. Science et contexte'. Elle a obtenu le grade de docteur ès sciences avec la plus grande distinction.

Karel van Bochaute (1732-1793), peu connu des historiens, était professeur de chimie à l'ancienne université de Louvain et membre de l'Académie royale et impériale de Bruxelles. On lui doit quelques oeuvres originaux sur la chimie, des tables des affinités chimiques et en particulier une *Nouvelle nomenclature étymologique tirée du grec* (Bruxelles, 1788), dans laquelle on peut retracer des parallèles intéressantes avec la nouvelle nomenclature presque contemporaine de Lavoisier, Guyton de Morveau et Fourcroy. Néanmoins, l'oeuvre de Van Bochaute n'est que difficilement comparable à ce que faisaient à cette époque les chimistes français. En effet, Van Tiggelen utilise justement la carrière de Van Bochaute, qu'elle considère comme un 'savant commun', pour en retirer une conception plus étendue et plus compréhensive de ce qu'était la chimie au siècle des Lumières.

La première partie de la thèse est consacrée à une analyse détaillée de l'historiographie de la chimie afin de pouvoir échapper à la tentation de fixer trop l'attention sur l'oeuvre fondamentale mais exceptionnelle de Lavoisier au dépit des autres développements. Dans la deuxième partie de sa thèse, Van Tiggelen donne un tableau tout à fait original du mouvement scientifique aux Pays-Bas autrichiens, qui trop souvent par les historiens a été considéré comme simplement une période de déclin ou de décadence. Van Tiggelen montre qu'un esprit scientifique peut bien être repéré à différents niveaux et en différentes formes, du milieu académicien, contrôlé par le gouvernement, jusqu'à l'initiative privée. Non seulement, Van Tiggelen sait réfuter la thèse de décadence, elle montre aussi comment l'influence du gouvernement, qui souvent a été considéré comme le champion de la réforme et des Lumières, a en effet eu une influence plutôt négative sur le développement du goût scientifique dans nos régions. Dans ce cadre historique, Van Tiggelen analyse dans la troisième partie les travaux chimiques de Van Bochaute en relation avec les demandes utilitaristes du gouvernement, les exigences de son enseignement à Louvain (et à Bruxelles, où l'université a été brièvement transportée par le gouvernement autrichien) et ses propres ambitions comme scientifique. En particulier, elle a de belles choses à dire sur les relations entre Van Bochaute et ses collègues à Louvain, comme Minckelers et Thijsbaert.

Le deuxième volume de la thèse contient enfin un grand nombre d'annexes, entre autres la bibliographie, des documents relatifs au laboratoire de chimie à Louvain, et une reproduction de la fameuse nouvelle nomenclature.

(Geert Vanpaemel)

Academisch Digitaal Erfgoed

De laatste tijd is er, ook in Nederland, meer aandacht voor het bewaren van digitale gegevens voor de toekomst. Historia & Informatica heeft de laatste jaren aan deze MLG (Machine Leesbare Gegevensbestanden) aandacht besteed en zal dat ook blijven doen. Een jaar geleden - december 1996 - is in Brussel het Europese DLM-Forum gehouden. Mede als uitvloeisel daarvan functioneert nu sinds enige tijd in Nederland het Programmabureau Digitale Duurzaamheid (url: <http://www.archief.nl/digiduur/>), waarover in een volgend nummer van Historia & Informatica meer.

Hoewel de MGL-problematiek algemeen van aard is, richt op dit moment in de praktijk de aandacht van de archiefwereld zich om begrijpelijke redenen vooral op het bewaren van digitale overheidsbestanden. Lijkt het er op dat voor het bewaren van deze bestanden reeds extra krachtsinspanning zal moeten worden geleverd in vergelijking met de ouderwetse papieren bestanden, met het bewaren van digitale bestanden in overige sectoren van de maatschappij lijkt het nog somberder gesteld. Gedacht moet worden aan het bewaren van digitale bestanden in particuliere archieven en bedrijfsarchieven, die niet of nauwelijks onder de bewaarplicht van de overheid vallen. Kort geleden heeft een werkgroep van de Leidse Universiteit in samenwerking met het (toenmalige) NHDA zich gebogen over de bewaarproblematiek van de digitale bronnen van de universiteit. Het onderzoek is een door de IWI-stuurgroep (Innovatie van de Wetenschappelijke Informatievoorziening) opgedragen en betaald project. De werkgroep heeft getracht deze bewaarproblematiek in kaart te brengen. Belangrijkste vraag daarbij was hoe het gesteld is met de bewaring van die bronnen. Het wekt waarschijnlijk geen verbazing dat de conclusie van het onderzoek is dat het antwoord op deze laatste vraag over het algemeen gesproken slecht is. Geconstateerd moet worden dat de universiteiten zich nog zeer weinig bewust zijn van de bewaarproblemen.

Tegelijkertijd moet geconstateerd worden dat de hoeveelheid digitale wetenschappelijke bronnen nu al heel groot is en nog voortdurend toeneemt. Deze bronnen kunnen van zeer uiteenlopende aard zijn: van 'ruwe' onderzoeksbestanden tot en met elektronische publicaties van wetenschappers op

het Web en alles wat daartussen in zit. Steeds belangrijker worden de 'preprints', artikelen in digitale vorm, die door onderzoekers al via Internet beschikbaar worden gesteld voor de verschijning daarvan in officiële wetenschappelijke tijdschriften. Ook ten behoeve van het onderwijs worden bestanden gemaakt, die (soms) het bewaren waard zijn, zoals COO-applicaties (Computer Ondersteunend Onderwijs) of bijvoorbeeld 'moderated list servers', die bij het wetenschappelijk onderwijs als communicatiemiddel worden gebruikt. En zouden niet bepaalde onderdelen van de CWIS (Campus Wide Information System)-sites van tijd tot tijd bewaard moeten worden? Een buitengewoon moeilijke categorie is het nu al gigantische e-mail-verkeer tussen wetenschappers en bestuurders.

De werkgroep bepleit zeker niet dat deze 'jungle' aan digitale informatie bewaard zou moeten worden, maar wel dat de universiteiten erover gaan nadenken wat wel en niet bewaard zou moeten worden om daarover richtlijnen op te kunnen stellen. In de creatie van al deze informatie (denk aan onderzoeksbestanden) is vaak veel overheidsgeld geïnvesteerd.

Opvallend is min of meer tegelijkertijd in een recente publicatie van de ECPA (European Commission on Preservation and Access), 'Weten geweten gewist. Bedreigde wetenschappelijke collecties in archieven en bibliotheken' ook aandacht is voor deze materie. Die aandacht komt uit een andere gezichtshoek: namelijk die van het behoud van wetenschappelijke collecties in het algemeen. Het gaat hier dan in eerste instantie om collecties voornamelijk op of van papier, die geconserveerd zouden moeten blijven. Ook de ECPA constateert echter dat het niet mogelijk is om over behoud van modernere collecties te spreken zonder aandacht te besteden aan het behoud van informatie in digitale vorm. Dit is een problematiek, die door de hieraan verbonden beleids- en beheeraspecten ver uitstijgt boven de 'gewone' conserveringsproblematiek.

Het eindrapport van dit onderzoek zal binnenkort verschijnen. In het volgende nummer van *Historia & Informatica* zal daaraan aandacht besteed worden. Het onderzoek zal overigens nog voortgezet worden. In dit vervolgonderzoek zal getoetst worden in hoeverre wetenschappers en beleidsuitvoerders van universiteiten eigenlijk behoefte hebben aan de bewaring van digitale gegevens en in welke vorm dan.

H.D. T'jalsma (NIWI-Historische Wetenschappen Leiden, tel 071-5274167). Het boekje 'Weten geweten gewist' is voor fl 6,- verkrijgbaar bij de ECPA: tel. +31(0)20.551.08.39, e-mail: ecpa@bureau.knaw.nl, url: <http://www.knaw.nl/ecpa>

*(overgenomen uit Historia & Informatica,
nr.4, jrg.4, december 1997)*

Nieuwe publicaties / Publications récentes

J. Nuorteva, *Suomalaisten Ulkomaisten Opinkäynti ennen Turun Akatemian Perustamista 1640*, Suomen Kirkkohistoriallisen Seuran Toimituksia 177 - Bibliotheca Historica 27 (Helsinki 1997). 533 pp. ISBN 951-710-064-7 (SHS) en ISBN 952-5031-10-1 (SKHS) pp. 523-533: Summary: *Finnish Study Abroad before the Foundation of the Royal Academy of Turku (Academia Aboensis) in 1640*.

Einde 1997 verscheen een lijvig werk over de Finse studentenmobiliteit vóór de oprichting van de eerste universiteit op Finse bodem in 1640, die van Åbo, thans Turku. De Engelse samenvatting geeft een goed beeld van de inhoud van de studie; de lectuur kan aangevuld worden met een blik op de talrijke grafieken die het boek rijk is.

In de Middeleeuwen was Parijs veruit de belangrijkste bestemming. Tot aan de reformatie was het Finse bisdom Turku in handen van alumni van de Parijse universiteit. Ook de meeste kanunniken van het bisdom hadden in de Seinestad gestudeerd.

Meer Finnen kregen de gelegenheid om te studeren van zodra universiteiten in het Duitse rijk werden opgericht (eerste te Praag in 1347). In de 15de eeuw genoten de Baltische studia Rostock en Greifswald enige populariteit. De oprichting van de eerste Zweedse universiteit, te Uppsala in 1477, veranderde niets aan het studiepatroon van de Finnen.

Voor de Middeleeuwen ging het al bij al om kleine aantallen: 164 Finse studenten zijn bij naam gekend. Deze kleine groep is echter verantwoordelijk voor de ontwikkeling van de geschreven en geleerde cultuur in Finland. Hierdoor was het mogelijk voor de vertegenwoordigers van het bisdom Turku om te communiceren met de rest van de Christelijke wereld.

Humanisme en reformatie werden in Finland geïntroduceerd door alumni van de universiteiten van Leuven en Wittenberg. De overgang naar het Lutheranisme van Zweden-Finland onder Gustaaf Vasa (koning van Zweden 1523-1560) veranderde grondig het peregrinatieschema van de Finnen. Wittenberg en andere Lutherse universiteiten zorgden voor de intellectuele en religieuze achtergrond van de Finse elites. Buitenlandse studies werden een onderdeel van de kerkelijke politiek die bepaald werd door de monarchen. Dit heeft ondermeer tot gevolg dat onder de katholiek georiënteerde koning Johan III (koning 1568-1592), hoger theologisch onderwijs werd uitgebouwd door de jezuïeten. Vanuit het Collegium Regium Stockholmsense werden studenten voor een vervolgstudie naar Polen of Rome gezonden. Na de dood van Johan III

gingen Zweden en Finland weer over tot het Lutheranisme. Duitse universiteiten waren sterk in trek, voor zover dit mogelijk was tijdens de dertigjarige oorlog. Uppsala bood dan een alternatief, evenals Tartu in Estland vanaf 1632.

Vooral vanaf de tweede helft van de 16de eeuw gingen veel Finse edellieden studeren in het buitenland of volbrachten ze een Grand Tour. De universiteit van Leiden maakte deel uit van het circuit. Na hun terugkeer konden deze 'touristen' rekenen op de hoogste kerkelijke en wereldlijke ambten. Met de oprichting van een universiteit op eigen bodem veranderde het studiepatroon van de Finnen. De eigen instelling kreeg voorrang; de drang om in het buitenland te studeren zwakte af.

(Hilde de Ridder-Symoens)

M.-Th. Isaac (ed.), *La Bibliothèque de l'Université de Mons-Hainaut 1797-1997* (Université de Mons-Hainaut; Mons, 1997) 253 p. ill. ISBN: 2 87 325 007 0.

Ce somptueux catalogue d'une exposition qui eut lieu du 8 au 30 novembre 1997 pour commémorer dignement le bicentenaire de la bibliothèque témoigne des richesses de celle-ci depuis les manuscrits, tel qu'un *Perceval* du XIIIe siècle, jusqu'aux imprimés du XXe siècle. On signalera en tout premier lieu le seul exemplaire, incomplet, sur le territoire belge, de la Bible de Gutenberg, la bible polyglotte de Plantin, l'important fonds scientifique et alchimique des XVIe-XVIIe siècles, une collection de cartes et de récits de voyages, sans oublier la musique à travers les compositions religieuses et paillardes de l'illustre Montois Roland de Lassus. On ne rappellera jamais assez tout l'intérêt de ce fonds dans les domaines les plus divers, excellemment mis en valeur ici, par les introductions et des notices d'une grande érudition.

Repertorium bijzondere collecties

Eind 1997 is bij de Koninklijke Bibliotheek te Den Haag het *Repertorium bijzondere collecties* verschenen. Dit 360 pagina's tellend naslagwerk beschrijft de verzamelingen van 28 Nederlandse instellingen, waaronder de universiteitsbibliotheeken, de bibliotheken met wetenschappelijke steunfunctie en de Koninklijke Bibliotheek.

Samenstelster mw. J. Mateboer verzamelde gegevens over honderden historische en moderne collecties met boeken, handschriften en archiefmateriaal, en ordende deze volgens de Nederlandse Basisclassificatie. Bij elke collectie wordt informatie gegeven over omvang, soort materiaal, de periode waaruit het materiaal stamt, en waar mogelijk beknopte informatie over de verzamelaar of schenker en over catalogi en publicaties. Het *Repertorium* geef ook beknopte beschrijvingen van de bibliotheken en hun afdelingen voor bijzonder materiaal. Het boek is ontsloten door registers.

Het *Repertorium bijzondere collecties* kost f 50,- en is te koop in de catalogusruimte van de KB of de afdeling bijzonder collecties. De uitgave is te bestellen bij de heer R. Ritsman, tel. +31(0)70.314.05.24, e-mail: ruud.ritsman@konbib.nl.

(Franck Smit)

I.E. de Wilde, *Nieuwe deelgenoten in de wetenschap. Vrouwelijke studenten en docenten aan de Rijksuniversiteit Groningen 1871-1919*. Groninger Historische Reeks 16. (Van Gorcum; Assen-Maastricht, 1998), 378 blz., ISBN 9023233697

Met deze studie is opnieuw een bijdrage aan het sinds enige jaren bloeiende debat over de geschiedenis van vrouwen in het universitair onderwijs verschenen. Inge de Wilde heeft in haar dissertatie de vrouwelijke studenten en docenten aan de Rijksuniversiteit Groningen in de periode 1871-1919 onderzocht. In haar inleiding licht De Wilde dit toe: 'Het voordeel van de bestudering van een enkele universiteit is dat sekseverhoudingen in de studenten- en stafpopulatie diepgaander gerelateerd kunnen worden aan de sfeer en het geestelijke klimaat aan de betreffende universiteit en dat de entree van studente bestudeerd kan worden in de context van, in dit geval, de Groningse universiteit'. Een dergelijke studie naar de relatie tussen een enkele universiteit en academiae is betrekkelijke zeldzaam.

De gekozen onderzoeksperiode is afgebakend door de intrede in 1871 van Aletta Jacobs, de eerste vrouwelijke student in Nederland en de benoeming in 1919 van dr. Jantina Tammes als de eerste vrouwelijke (buitengewoon) hoogleraar in Groningen. Deze periode valt globaal samen met de eerste feministische golf, waarin vrouwen eerst strenden voor beter onderwijs en opleidingsmogelijkheden en daarna voor grotere maatschappelijke zeggenschap. Met het verlenen van het actief en passief kiesrecht aan vrouwen in 1919 werd deze periode afgesloten. De studie bevat enkele bijlagen: een lijst van vrouwen die zich tussen 1871 en 1914 inschreven aan de Rijksuniversiteit Groningen, een lijst van vrouwelijke

assistenten in de periode 1897-1919 en een lijst van vrouwen die tussen 1907 en 1919 de functie aanvaardden van hoogleraar, lector of privatdocent.

De zeven hoofdstukken waaruit dit boek bestaat, zijn deelstudies, waarin vanuit wisselende invalshoeken de komst van vrouwen aan de Groningse universiteit wordt belicht. De welwillende houding ten opzichte van vrouwen van deze universiteit komt in de verschillende hoofdstukken als terugkerend thema naar voren. Elk hoofdstuk wordt afgesloten met een conclusie. De hoofdstuktitels zijn:

1. 'Heil onze Groninger vrouwschaar!' Het radicale noorden in de negentiende eeuw
2. 'Op zoo welwillende wijze ontvangen.' Aletta en Charlotte Jacobs, de eerste twee studentes
3. 'Hun ga het wel!' Vrouwelijke studenten en docenten tussen 1878 en 1919
4. 'Een dame in het personeel der universiteit.' Marie Elise Loke (1870-1916)
5. 'Een ruw getimmerte.' Gerard Heymans' *Psychologie der vrouwen*
6. 'Eene vrouw van buitengewone bekwaamheid'. Jantina Tammes (1871-1947), Nederlands eerste hoogleraar in de erfelijkheidsleer
7. Van 'jufferschaar' tot geëmancipeerde studentes. Studentenleven en vrouwenbeweging

(Frank Smit)

F. Postma & T. Marjovszky, *Zes onbekende brieven van Ödön Kovács aan Prof. Abraham Kuenen te Leiden (1870-1891). Met als appendix een drietal andere brieven van Hongaren uit de collectie Kuenen // Kovács Ödön hat ismeretlen levele Abraham Kuenen leidehi professzorhoz (1870-1891). Függelék: A Kuenen-gyűjteményből származó három magyar levél* (Károly Gáspár Református Egyetem; Budapest, 1997), 148 p. ISBN 963-8392-266

Ö. Kovács (1844-1895), naderhand hoogleraar theologie aan het protestantse Collegium te Nagy-Enyed (Zevenburgen), studeerde aanvankelijk te Utrecht, maar promoveerde in 1869 te Leiden, waarbij A. Kuenen (1828-1891) optrad als promotor. Deze publicatie ontsluit de (nederlandstalige) correspondentie, die Kovács na zijn vertrek vanuit Nagy-Enyed met Kuenen voerde: zowel in transcriptie als in facsimile, en voorzien van annotaties. Een bibliografie van zijn belangrijkste tijdschriftartikelen is bijgevoegd (pp. 85-99). Tegelijkertijd werden – als appendix en analoog bewerkt – nog drie andere brieven van Hongaarse origine opgenomen: twee (duitsstalige) van Károly Szalay (1859-1938)

en een (nederlandstalige) brief van Zsigmond Nagy (1860-1922). Alle brieven maken deel uit van de briefcollectie Kuenen (UB Leiden: BPL 3028). Een toegevoegde integrale Hongaarse vertaling ontsluit het geheel bovendien voor de hongaarstalige wereld.

(Ferenc Postma)

J.C.C. Rupp, *Van Oude en Nieuwe Universiteiten. De verdringing van Duitse door Amerikaanse invloeden op de wetenschapsbeoefening en het hoger onderwijs in Nederland, 1945-1995* (Sdu Uitgevers; Den Haag, 1997), 462 blz., ISBN 9012085063

Deze studie vormt een onderdeel van het NWO-prioriteitsprogramma 'Nederlandse Cultuur in Europese Context'. Onderwerp van het boek is de opvatting dat sinds de Tweede Wereldoorlog zich een culturomslag voltrekt in de Nederlandse Universitaire wereld. De gerichtheid op de Duitse universiteiten maakt plaats voor orientatie op de Amerikaanse universitaire cultuur. Dit zou mede zijn gekomen door de invloed van de wetenschapsbeoefenaren die na de oorlog dankzij het Fullbright-programma een wetenschappelijke vorming in Amerika ondergingen. Hierdoor heeft het idee postgevat dat de hervorming van de Nederlandse universiteiten na de oorlog vooral op Amerikaanse leest geschoeid was. Rupp nuanceert deze visie en geeft andere verklaringen voor de veranderingen die Nederlandse universiteiten hebben ondergaan. Naast orientatie op de Anglo-Amerikaanse wetenschappelijke wereld, zo concludeert Rupp aan het eind van zijn studie, heeft de Nederlandse wetenschap zijn eigen positie op wetenschappelijk gebied weten vast te houden.

Na de probleemstelling in hoofdstuk 1, wordt in hoofdstuk 2 een overzicht gegeven van de macrosociologische verschuivingen in de wetenschappelijke orientatie van de Nederlandse universitaire wereld over de periode 1890-1990. De hoofdstukken 3 en 4 geven de voorgeschiedenis van de periode voor de Tweede Wereldoorlog. De hoofdstukken 5-12 beschrijven de veranderingen in het hoger onderwijs in de periode 1945-1995. Hoofdstuk 5 gaat over de naoorlogse discussie over de noodzakelijk geachte hervormingen, hoofdstuk 6 volgt de naoorlogse commissie tot hervorming van het hoger onderwijs. Hoofdstuk 7 handelt over het ZWO, het eigen Nederlandse organisatiemodel, hoofdstuk 8 gaat over het Fullbright-programma en hoofdstuk 9 beschrijft de politieke economie van de wetenschappelijke uitwisseling in de periode tot 1985. In het tiende hoofdstuk wordt de opkomst van bestuurswetenschappen behandeld en hoofdstuk 11 geeft

een beeld van de transformatie van elite- naar massaonderwijs. In hoofdstuk 12 schetst Rupp de betekenis van het stijgend middelbaar technisch onderwijs voor de Nederlandse ontwikkelingen.

Van oude en nieuwe universiteiten is een studie die een onderdeel vormt van het NWO-prioriteitenprogramma 'Nederlandse Cultuur in Europese context'. Het is daarin het achtste deel in de monografieën en studies. Het onderzoek concentreert zich op vier ijkpunten, 1600-1800, 1900 en 1950-1970.

(*Franck Smit*)

Anthony Potts, *College Academics* (William Michael Press; Charlestown, New South Wales). ISBN 06 4633 635 5 (Available from the Bookshop, La Trobe University, Bendigo, P.O. Box 199, Bendigo, 3550. It will also be available direct from the publisher William Michael Press).

Go to any social occasion, meet someone for the first time and the conversation invariably turns to 'What do you do?' which translates to 'What do you work at?', 'Where are you employed?', 'What profession do you belong to?' Work, employment, careers are central to our lives. Our career gives us a sense of who we are and gives meaning to our life. For those of us in professional work or careers our career is 'our central life interest'. Academic careers in particular are 'greedy professions', taking over more and more of our lives and making it impossible to draw a line between work and none-work hours.

College Academics is a study of the world of academic staff. *College Academics* examines how a group of academics from the Schools of Business, Science, Engineering, and Arts at Bendigo College of Advanced Education learnt the skills, attitudes, and values that helped them adapt to their occupational worlds.

The time frame is the period 1965 - 1989. This period encompassed the so-called Golden Age of Higher Education (when there was strong growth in the whole higher education system) and the period following when the system was starting to undergo drastic restructuring and curtailment of growth.

In commenting on *College Academics* Professor Jurgen Herbst, Emeritus Professor of Educational Policy Studies and History at the University of Wisconsin, Madison and author of *The Once and Future School: Three Hundred and Fifty Years of American Secondary Education*, Routledge, 1996 noted: Of late, sociologists and historians of education have turned their attention to the men and women who staff the colleges and universities and

have begun to call our attention to the quite astounding variety of professional careers that now exist in higher education world-wide. Gone are the days when 'the absent-minded professor,' 'the college don,' and 'the captain of erudition' together, fairly well covered the spectrum of familiar academic types. The twentieth century added to them a vast array of specialists who ply their trade in academic institutions from agricultural and mechanical and teachers' colleges to two-year community institutions, various business and technical schools, and the outreach and extension services and open universities. Variety and diversity rule the scene, and 'academia' and 'the academic type' as clearly defined and well-understood concepts have gone the way of the dodo bird.

So it is all the more welcome when in Anthony Potts' *College Academics* we now get a finely chiselled frieze of academic personae, accompanied by a carefully nuanced explanatory text, that allows us to observe and now get a finely chiselled frieze of academic personae, accompanied by a carefully nuanced explanatory text, that allows us to observe and experience vicariously the hopes, fears and assumptions of academic instructors in an Australian College of Advanced Education. We learn of their previous lives as students and professionals and of the role of significant others in their choosing a career. We are shown how they decide to move into college teaching, how their expectations were either met or disappointed. We wrestle with them as they seek to adjust their ideals of academic life with the demands made upon them by government controls. We experience how they look upon their professional selves and careers - in short what influences shape the daily work of an instructor in a College of Advanced Education and what makes him or her tick in such an environment. Potts' book brings that world to life vividly and in detail.

College Academics is an important historical record of one of Australia's oldest tertiary institutions. Its release, in late March 1998, coincides with the celebrations that are planned to celebrate 125 years of higher education in Bendigo.

(overgenomen uit STUDIUM)

Het Corps als Koninkrijk, 150 jaar Delftsch Studenten Corps, onder redactie van E.W.A. Henssen, 336 blz. ISBN 90-6550-580-6

Tot nu toe werd over de geschiedenis van studentenverenigingen vooral door reünisten geschreven. Dat gold ook voor het Delftsch Studenten Corps. Voor het 150-jarig bestaan is evenwel een uitzondering gemaakt: professionele historici, outsiders, bedrijven de Delftse Corpsgeschiedenis. E.W.A. Henssen begint met een omvangrijk inleidend hoofdstuk over de gehele geschiedenis van het Delftse Corps. Het accent ligt daarbij op de laatste 60 jaar. P.A.J. Caljé analyseert cohortgewijs de sociale en regionale herkomst der leden en hun carrièreverloop in de jaren 1848-1905. Ook wijdt hij een hoofdstuk aan de naoorlogse periode. G.N.Vis gaat in op de reputatie van het Corps en het zogenaamde 'ingenieurssocialisme'. Ileen Montijn interviewt reünisten uit diverse generaties, onder wie Frits Philips. P.C. Viets gaat in op de betekenis van het Corps voor een oud-lid. Peter Montijn en E.P. Wellenstein, twee internen, schenken uitvoerig aandacht aan de mores. H. Temminck Tuinstra beschrijft het inwendig functioneren en Jolanda Hendriksen beschouwt lustra en andere feesten. Enkele journalisten tenslotte geven een impressie van de verhouding tussen het Corps en de Delftse burgerij.

(*Franck Smit*)

De verkavelde universiteit in Vlaanderen, in: *Ons Erfdeel* 41(1998)1, p. 15-37.

'Rationalisering', 'optimalisering', 'herstructurering', 'uitgebalanceerde ontwikkeling': het zijn alle termen die in Vlaanderen al gebruikt zijn om het doel van de vernieuwde politieke belangstelling voor het universitaire landschap aan te duiden. De redactie van *Ons Erfdeel* heeft aan deze discussie een bijdrage willen leveren door aan vier hoogleraren van verschillende gezindten een tekst voor te leggen die in 1961 geschreven werd door de Leuvense hoogleraar Albert Westerlinck (1914-1984). Westerlinck stelde daarin vast dat de plannen voor universitaire expansie in Vlaanderen niet bepaald zouden bijdragen tot het aanleren van een 'universitaire geest' aan de studenten. Die 'geest' zou zichtbaar moeten worden in het feit dat de student zich 'thuis voelt' aan zijn universiteit, in een 'zeer ruime universitaire gemeenschap', waarin hij zich kan openstellen 'alleen buiten familie en streek, en los van voortdurende bewaking, (...) voor die ruimere wereld, waar hem vrijheid én verantwoordelijkheid worden geschonken, waar hij zijn persoonlijk leven zelfstandig organiseert en zich

dagelijks opvoedt door contact met studenten uit andere milieus, met diverse meningen en levensvisies'.

Mark Elchardus, hoogleraar sociologie aan de VUB, vertrekt in *Uit de schelp: de kennismaatschappij en de universiteiten*, van de actuele discussie over de herstructurering van het Vlaamse universitaire landschap. Het begrip 'universiteit' is geen actueel concept meer, maar slechts een holle frase en een beheersstructuur. Het onderzoek en onderwijs vindt daarentegen plaats in streng afgescheiden wetenschapsgebieden; de bestuurlijke eenheid van de toekomst zou dan ook een school moeten zijn 'waarin men zorg draagt voor het onderwijs en het onderzoek van het hoogste niveau binnen een bepaald wetenschapsgebied'. Door de voortschrijdende verwetenschappelijking groeien universiteiten en hogescholen bovendien naar mekaar toe; op termijn komt het beiden toe aan onderzoek te doen, maar voorwaarde is dan wel een substantiële verbetering van derde-cyclus-onderwijs, permanent onderwijs en polyvalent kandidaatsonderwijs.

Jan Roegiers, hoogleraar geschiedenis aan de K.U.Leuven, houdt een *Pleidooi voor kwaliteit*. Wat de evolutie van hun financiering en hun aansluiting bij de internationale ontwikkelingen in de wetenschap betreft, mogen de Vlaamse universiteiten niet klagen. Een (groeïend) tekort aan 'universitaire geest' dat zich uit in provincialisme en ideologische bekrompenheid blijkt daarentegen uit de aan de gang zijnde discussie over de herschikking van het universitaire landschap in Vlaanderen. Dat in de voorstellen tot hervorming veel nadruk gelegd wordt op de kwaliteit van onderzoek en onderwijs, biedt hiervoor een tegengewicht en stemt de auteur tevreden. Dat hij ter illustratie van wat een gebrek aan kwaliteit betekent, onder meer het provincialisme van veel taalgebruik in de eigen West-Vlaamse Campus Kortrijk van de K.U.Leuven aan de kaak stelt, werd hem niet door alle leden van de universitaire gemeenschap in dank afgenomen. Kwaliteit moet bovendien door een 'universitaire aanpak', gebaseerd op interdisciplinariteit, confrontatie en dialoog, in onderwijs en onderzoek, binnen de eigen universiteit, en in het kader van samenwerking met andere universitaire instellingen in binnen- en buitenland.

Ludo Simons, hoofdbibliothecaris van de UFSIA en hoogleraar aan de UA en de K.U.Leuven, trekt in *Eén universiteit te veel?* ten strijde tegen de uitspraken van de Leuvense rector Oosterlinck, die even de idee verdedigd heeft dat er in Vlaanderen nog maar plaats zou zijn voor drie grote universiteiten: Leuven, Gent en een confederale structuur voor Brussel en Antwerpen. Deze visie gaat voorbij aan de vaste wil van Antwerpen en Brussel om, naast de K.U.Leuven en de Universiteit Gent elk uit te groeien of verder te groeien tot een grote, volledige en zelfstandige universiteit. Ze houdt ook onvoldoende

rekening met de toch wel grote kloof tussen de duidelijk levensbeschouwelijk geprofileerde vrijzinnige VUB en de 'veelkleurige Antwerpse universiteit, op zich al een amalgaam van in toom gehouden vrijzinnigheid, neutraliteit en katholiciteit'¹. Vanuit dit standpunt juicht de auteur de ontwikkelingen binnen de Universiteit Antwerpen toe voor zover ze bijdragen tot de materiële en ideële convergentiebeweging die van de losse structuur aldaar een instelling met een eigen gezicht kunnen maken; dat dit ipso facto aanleiding zal geven tot een versterking van de academische geest, is daarbij mooi meegenomen.

Etienne Vermeersch, tenslotte, moraalfilosof en ere-vice-rector van de Universiteit Gent, schrijft in *De Vlaamse universiteiten in de 21ste eeuw*, dat de door Westerlinck zo gelaakte vermenigvuldiging van het aantal universitaire instellingen inderdaad tot een kwaliteitsverlies moest leiden: wanneer bijvoorbeeld in een kleine regio als Vlaanderen op het niveau van het kandidaatsonderwijs elf opleidingen zesmaal voorkomen, lijkt het inderdaad niet redelijk te verwachten dat al deze opleidingen ook 'internationaal competitief' zouden zijn. Hij constateert dat het ideaal, de oprichting van één 'Universiteit Vlaanderen', waarin niet op levensbeschouwelijke maar op rationele basis over hoeveelheid en spreiding van opleidingen beslist zou kunnen worden, politiek niet haalbaar is.

(Marc Nelissen)

Een nieuw tijdschrift: *Chronicle of the University of California. A Journal of University History*, Volume 1, Number 1, Spring 1998.

Thema nummer : *Alarms and Diversions: Disasters at CAL*

In 1898 startte professor Bernard Moses, eerste hoogleraar geschiedenis aan de University of Berkeley, met een kwartaalblad *The University of California Chronicle* omdat 'there were and would be public addresses at the University and documents relating to the affairs of the institution that ought to be preserved and made readily available' (p. 7). Het blad overleefde drie jaar zijn stichter en verdween in 1933. De *Chronicle* heeft een belangrijke rol gespeeld in de vorming van een universitaire identiteit en gemeenschapsgevoel en in de bemiddeling tussen de instelling en de buitenwereld.

¹ Zie in dit verband ook Pierre Delsaertd, *De Universiteit Antwerpen: een status quaestionis*, in *Nieuwsbrief Universiteitsgeschiedenis*, 2(1996)2, p. 11-15.

Met de wedergeboorte van de *Chronicle* willen de initiatiefnemers in dezelfde geest verder werken. Ze willen echter ook dat het blad als geheugen dient : 'Without memory there is no identity; without identity the University is left as a mere collection of disparate buildings and people' (p. 7).

Er zal vooral met themanummers gewerkt worden. De bijdragen worden geschreven op grond van orale, archivalische, iconografische en literaire bronnen. De doelgroep is een breed lezerspubliek, leden van de universitaire gemeenschap, alumni en burgers van de steden waarin de universiteiten gevestigd zijn. En dat zou wel eens kunnen lukken. De brandweer van Berkeley heeft alvast een x aantal exemplaren besteld omdat het eerste nummer gewijd is aan allerlei calamiteiten die de Universiteit van Berkeley in de loop van haar honderddertig-jarig bestaan hebben getroffen, aardbevingen, branden, overstromingen en epidemies.

Dat de Universiteit het ernstig meent met haar 'lieu de mémoire' wordt ook bevestigd door het feit dat de chancellor van de Universiteit van Berkeley, professor Robert Berdahl in het najaar zelf een algemeen college voor undergraduates zal geven over de geschiedenis van de University of California. Een van de initiatiefnemers van de *Chronicle* zal de syllabus schrijven (Steven Finacom).

De University of California bestaat uit negen campussen, Berkeley (UCB of CAL), Davis (UCD), Irvine (UCI), Los Angeles (UCLA), Riverside (UCR), San Diego (UCSD), San Francisco (UCSF), Santa Barbara (UCSB) en Santa Cruz (UCSC). Elke campus fungeert als een volwaardige universiteit met aan het hoofd een chancellor. Hoofd van de University of California is de President, een 'Board of Regents' vormt de inrichtende macht. De gouverneur van de staat California is een ex officio Regent en President of the Regents. Ondanks het feit dat inrichting, organisatie, curriculum, bibliotheken, laboratoria enz. op elkaar zijn afgestemd heeft iedere universiteit een eigen karakter en een andere plaats in het Amerikaanse ranking systeem. Berkeley is de enige staatsuniversiteit die bij de top vijf van de USA zit. De Californische situatie zou als model kunnen dienen voor de voorvechters van één 'Universiteit Vlaanderen' of één 'Universiteit Nederland'.

Voor alle verdere informatie: Carroll Brentano, Center for Studies in Higher Education, South Hall annex, UC Berkeley, CA 94720-4650, e-mail: cbrentan@socrates.berkeley.edu

(Hilde de Ridder-Symoens)

Een nieuw jaarboek: *Annali di Storia delle Università Italiane*, 1 (Bologna, 1997)

De Italiaanse universiteitshistorici zijn bijzonder actief. Er worden de laatste jaren heel wat bronnen uitgegeven. Ook zijn er vele monografieën over individuele universiteiten verschenen. Buitendien publiceren ze regelmatig congresbundels. In de mate waarin al deze publicaties relevant zijn voor de Lage Landen worden ze in de lopende bibliografie vermeld.

Maar onze collega's gaan verder. In het begin van dit jaar is de eerste band van een nieuw tijdschrift, of wellicht beter, jaarboek verschenen. Volgens het editoriaal willen de *Annali* een ontmoetingsplaats zijn voor universiteitshistorici in de breedste zin en een forum bieden voor discussie en informatie. Alle disciplinaire sectoren kunnen ter sprake komen zo lang ze maar met universiteiten in het verleden te maken hebben. Wel zal een zekere thematische samenhang per deel betracht worden.

De redactie bestaat uit Gian Paolo Brizzi (direttore responsabile), Piero Del Negro, Marco Bortolotti, Gloria Barbieri Cavina, Daniela Negrini, Fabio Ceccarelli, Luciana Sitran Rea, Emilia Veronese Cesaracciu.

Dit nummer bevat volgende (vaste?) onderdelen:

- *Il punto*, met een bijdrage over universitaire benoemingen in de nieuwste tijd
- *Studi*, met zes bijdragen over de geschiedenis van de Universiteit van Bologna
- *Fonti*, over de bibliotheek van Luigi Galvani
- *Archivi, biblioteche, musei*, met drie bijdragen over Napels en Cagliari
- *Rassegne, recensioni, schede*, met vermelding van artikels; deze rubriek is een goede hulp om op de hoogte te blijven van publicaties over Italiaanse universiteiten
- *Notiziario*, met aankondigingen over congressen, lopend onderzoek en proefschriften

De *Annali* zijn luxueus uitgegeven in quarto formaat, met veel illustraties, ook in kleur. Redactieadres: 'Annali di storia delle università italiane', CP 5532, I-40134 Bologna 22. Abonnementen: CLUEB, via Marsala 24, I-40126 Bologna

(Hilde de Ridder-Symoens)

Universitas. Newsletter of the International Centre for the history of universities and science, 11 (mei 1998)

Tom Archibald, *German mathematics in France. The role of Charles Hermite*
 Anna Guagnini, *Moving forward, but with an eye to the past* (on *The History of the University of Oxford*, vol. VI, *Nineteenth century Oxford*, Part One, edited by Michael G. Brock and Mark Curthoys and vol. VIII, *The twentieth century*, edited by Brian Harrison, Oxford University Press; Oxford, 1997 & 1994)

Raffaele Gambigliani Zoccoli, *The history of Italian universities: recent studies*

Michelangelo Ferraro, *Girolamo Cardano: 'historia', or the knowledge of the particular* (on Nancy G. Siraisi, *The Clock and the mirror: Girolamo Cardano and Renaissance medicine*, Princeton University Press, 1997)

Marta Cavazza, *The passions of the atoms* (on Susana Gomez Lopez, *Le passioni degli atomi. Montanari e Rossetti: una polemica tra galileiani*, Leo S. Olschki; Firenze, 1997)

Sixth International Summer School in History of Science, Uppsala 1998

Universitas wordt uitgegeven door het CIS. International Centre for the History of Universities and Science, Universiteit van Bologna, via Zamboni 31, I-40126 Bologna, tel +39(0)51.26.11.82, fax +39(0)51.26.11.56. E-mail: mu8bov11@icineca.cineca.it. Je kan het CIS en *Universitas* ook vinden op het [www: http://cis.alma.unibo.it](http://cis.alma.unibo.it)

(overgenomen uit *STUDIUM*)

Paedagogica Historica. International journal of the history of education. (Topic: Purity, edited by Myriam Daru), XXXIII, 1997, 3

Hans-Christian Harten (München), *Pädagogik und Eugenik im 'rassenhygienischen' Diskurs vor 1933*

Irene Maver (Glasgow), *Children and the Quest for Purity in the Nineteenth Century Scottish City*

Paul Weindling (Oxford), *Purity and Epidemic Danger in German Occupied Poland during the First World War*

Ulrich Koppitz & Wolfgang Woek (Düsseldorf), *Die Desinfektionsmaschinerie*

Mark A. Cheetham (Western Ontario), *Recent Rhetorics of Purity in the Visual Arts. Infection, Dissemination, Genealogy*

Marci Green (Wolverhampton) & Ian Grosvenor (Northampton), *Making Subjects: History-Writing, Education and Race Categories*

Book Reviews

Deutsches Institut für Internationale Pädagogische Forschung, Bibliothek für Bildungsgeschichtliche Forschung Berlin (Hrsg.), *Bibliographie Bildungsgeschichte 1995/1996* (D. Schmidmaier)

C. Gauthier & M. Tardif (Dir.), *La pédagogie. Théories et pratiques de l'Antiquité à nos jours* (J. Houssaye)

F. Ravaglioli, *Genealogia e malinconia della scuola* (M. Ostenc)

H.F. Rupp, Religion - Bildung - Schule; H. Retter, *Theologie, Pädagogik und Religionspädagogik bei Peter Petersen*; C. Kahrs, *Evangelische Erziehung in der Moderne* (J. Jacobi)

W. Schmidt, *Historische Wurzeln der Schule für Erziehungshilfe und deren Entwicklung zur Sonderschule* (B. Warzecha)

P.L. Safford & E.J. Safford, *A History of Childhood and Disability* (T. Reagan)

C.S. Jaeger, *The Envy of Angels. Cathedral Schools and Social Ideals in Medieval Europe, 950-1200* (M. Vleeschouwers-Van Melkebeek)

J. Verger, *Les universités françaises au Moyen Age* (M. Nelissen)

V. Gewahl, u.a., *450 Jahre Kurfürst-Friedrich-Gymnasium zu Heidelberg*; G. Lasalle (Hrsg.), *1200 Jahre Paulinum in Münster, 797-1997* (K.-E. Jeismann)

H. Scheible, *Melanchthon*; G. Arnhardt & G.-B. Reinert, *Philipp Melanchthon* (L. Felici)

M.U. Edwards, *Printing, Propaganda, and Martin Luther* (H. Flachmann)

J.-L. Le Cam, *Politique, contrôle et réalité scolaire en Allemagne au sortir de la guerre de Trente Ans* (S. Vogel)

M. Theobald, *Knowing Women* (E. Smyth)

A. Taubert-Striese, *Der Leipziger Lehrerverein, ein bedeutender Vertreter der Reformpädagogik* (A. Pehnke)

K.-E. Jeismann, *Das Preußische Gymnasium in Staat und Gesellschaft* (P. Lundgreen)

A. Kenkmann, *Wilde Jugend* (B. Stelmaszyk)

H.-E. Tenorth, S. Kudella & A. Paetz (Hrsg.), *Politisierung im Schulalltag der DDR* (U. Wiegmann)

J. A. Banks (Ed.), *Multicultural Education, Transformative Knowledge, and Action*; L.I. Rendón & R.O. Hope (Eds.), *Educating a New Majority* (A. Urbiel)

R.J. Kump, *G. Stanley Hall's efforts to implement the Humboldtian University ideal at Clark University* (J. Wachelder)

- A.C. Kerckhoff, K. Fogelman, D. Crook & D. Reeder, *Going Comprehensive in England and Wales* (W. Hartmann)
- H.-C. Harten, *Utopie und Pädagogik in Frankreich 1789-1860* (H.-U. Grunder)
- D. Moulinet, *Les classiques païens dans les collèges catholiques?* (A.-D. Marcélis)
- J. Roux, *Sous l'étendard de Jeanne* (A.-D. Marcélis)
- B. Belhoste, H. Gispert & N. Hulin (Dir.), *Les sciences au lycée* (G. Crombez)
- A. Rauch, *Vacances en France de 1830 à nos jours* (S. Chassagne)
- A. Martínez Boom & M. Narodowski (Eds.), *Escuela, historia y poder miradas desde América Latina* (R. Marsiske)
- S. Carli, *Entre Ríos. Escenario Educativo 1883-1930* (E.O. Ossanna)
- J. Dane, *De vrucht van Bijbelsche opvoeding* (B. Stilma)
- C.G. Charitos, *To Elliniko nipiagogio ke i rizès tou* (D. Kakana)
- J.-M. Barrelet & A.-N. Perret-Clermont (Dir.), *Jean Piaget et Neuchâtel* (R. Parmentier)
- E. Janes Yeo, *The Contest for Social Science* (I. Grosvenor)
- J.J. Chambliss (Ed.), *Philosophy of Education* (H. Van Crombrugge)

Lezingen en congressen / Conférences et congrès

Verslag

The University and the Knowledge Society

Nijmegen, 19-20 maart 1998

Op 19 en 20 maart jl. werd te Nijmegen een kleine conferentie gehouden onder bovengenoemde titel. Organisatoren waren het Instituut voor Wijsgerige en Historische Pedagogiek en de werkgroep Wetenschap & Samenleving van de universiteit van Nijmegen. De conferentie is van tevoren in diverse media aangekondigd maar helaas lukte het niet meer een aankondiging in de vorige nieuwsbrief mee te laten gaan of nog tijdig een mailing naar het ledenbestand van de nieuwsbrief te laten uitgaan. Wel geven we hier een kort verslag.

Sprekers waren, in volgorde van optreden, professor Peter Scott van Kingston University te Londen, dr. Ido Weijers van de Universiteit van Utrecht, professor Sheldon Rothblatt van de University of California te Berkeley, professor Ulrich Teichler van de universiteit van Kassel, Duitsland, professor Michiel Korthals van de Landbouwniversiteit Wageningen, en professor Hans Adriaansens van de Universiteit van Utrecht. Na elke lezing traden een of meerdere van de andere sprekers op als 'discussant'.

Professor Scott, in zijn lezing met de titel *Decline of Transformation? The Future of the University in a Knowledge Economy and a Post-Modern Age*, begon met een diagnose van de huidige situatie. Hij stelde dat veel traditionele categorieën, zoals 'cultuur', 'de staat', 'de universiteit', 'kennis', wetenschap', in de post-moderne tijd vaag zijn geworden en vragen om herinterpretatie. Een van de belangrijkste veranderingen die het post-moderne tijdperk inluiden was de verandering van een 'Fordist' economie (massaproductie van materiële goederen) naar een 'post-Fordist' economie (toenemend belang van symbolische goederen en een verschuiving naar meer flexibele productievormen en de groei van kleine en middelgrote bedrijven). Deze en andere veranderingen maken dat de rol van de universiteit ook verandert. Er zijn nu twee mogelijkheden: ofwel de universiteit gaat een leidende rol vervullen in de Kennismaatschappij, ofwel ze verliest terrein aan alternatieve 'kennisinstituten' en marginaliseert. Professor Scott exploreerde beide mogelijkheden, zowel vanuit de interne ontwikkelingen binnen de universiteit als vanuit de externe ontwikkelingen in de post-moderne maatschappij. De universiteit heeft zich in haar lange geschiedenis steeds bewogen tussen verandering en continuïteit. Professor Scott schetste een viertal mechanismen die momenteel werkzaam zijn en die de universiteit tot

verandering aanzetten. Zijn analyse resulteerde in de these dat de moderne universiteit slecht toegerust is voor de incongruenties die de Kennismaatschappij schept. Dit ligt niet zozeer aan de universiteit: geen enkele moderne institutie is daar goed voor toegerust. Professor Scott eindigde met een schets van twee mogelijke scenario's voor de Kennismaatschappij tussen welke het moeilijk kiezen is. De ene behelst een culminatie van de moderne industriële maatschappij, de andere eerder een ontmanteling van die maatschappij: zoals in de titel van de lezing aangegeven balanceert zowel de huidige maatschappij als de universiteit tussen 'transformation' en 'decline'.

Dr. Ido Weijers ging in zijn lezing getiteld *Educating the Modern Intellectuals* in op de rol van, en de opvoeding van, de intellectueel in de Kennismaatschappij. De laatste jaren is er toenemende kritiek geleverd op wat gezien wordt als de 'verwording' van de intellectueel tot specialist op een klein terrein en op het vermeende gebrek aan sociaal engagement en politiek verantwoordelijkheidsgevoel van de intellectueel. Deze verwijten herinneren aan het aloude dilemma waar de intellectueel voor werd gesteld: tegelijkertijd bewaker én provocateur van de morele status quo te zijn. Dr. Weijers betoogde dat dit dilemma slechts in gesloten maatschappijen kan worden opgelost en dat moderne Westerse democratieën intellectuelen als experts vereisen. Dat wil echter niet zeggen dat de expert niet een *verantwoordelijke* en *reflectieve* expert kan zijn. Dr. Weijers eindigde met een schets van deze verantwoordelijke en reflectieve expert en noemde een aantal kenmerken van de universiteit die deze experts kan vormen.

Professor Sheldon Rothblatt besprak de *Noble, Troubled, and Ironical History* van *Liberal Education*. Hij analyseerde verschillende historische en contemporaine concepties van *liberal education* en eveneens de daarmee samenhangende concepties van de *persoon*, de *gemeenschap*, en *leiderschap*. Hij constateerde dat deze concepties een notie van 'rondheid' of 'compleetheid' gemeen hebben. Deze compleetheid wordt node gemist door critici van de huidige maatschappij met haar hoge mate van arbeidsdeling, specialisatie, en sub-specialisatie. Zij concluderen dat de huidige afgestudeerden van de universiteit niet meer zijn dan kleingeestige, op het eigen belang gerichte individuen die het ontbreekt aan een visie op de eenheid van kennis en op het menselijk potentieel om een 'compleet' leven te leiden. Universiteiten zouden niet langer intellectuelen afleveren, *educated persons* met een brede kijk die ingebed is in een bepaalde vorm van *liberal education*. Professor Rothblatt analyseerde deze kritiek en stelde dat diverse impliciete ideeën van de critici onhoudbaar zijn, bijvoorbeeld het idee dat de universiteit de enige of de beste plaats is waar brede intellectuelen gevormd kunnen worden.

Professor Ulrich Teichler sprak over *The European University: Persistent National Variety or Diversity across Europe?* Hij beschreef het openlijke zowel als het meer verborgen beleid van de Europese Commissie ten aanzien van Europese hoger onderwijs systemen sinds het midden van de zeventiger jaren, met name in relatie tot het ERASMUS en het SOCRATES programma. In dat beleid werd enerzijds geprobeerd de diversiteit van de verschillende universitaire systemen te erkennen, anderzijds werd gestreefd naar gemeenschappelijke curricula en convergente systemen teneinde de inter-Europese wetenschappelijke mobiliteit en erkenning te vergemakkelijken. Vervolgens analyseerde Professor Teichler een drietal toekomstige scenario's voor het hoger onderwijs die qua gerichtheid verschillen: een apocalyptisch scenario, en teleologisch scenario, en een scenario waarbinnen huidige trends geëxtrapoleerd worden. Binnen deze scenario's vigeren verschillende percepties van Europa: het begrip 'de Europese universiteit' kent minstens een zestal verschillende invullingen. Tenslotte plaatste Professor Teichler het huidige beleid van de Europese commissie in het licht van de Kennismaatschappij en besprak de vraag welke uitdagingen de Kennismaatschappij aan het Europese beleid ten aanzien van het hoger onderwijs stelt.

Professor Michiel Korthals' lezing, waarvan Dr. Harro Maat co-auteur was, droeg de titel *Knowledge Systems As a Challenge For Science Studies: the Dutch system of education research and extension in agriculture*. Hij beschreef de opkomst en de stabilisatie van het Nederlandse systeem van landbouwkennis (samengevat het ERE-systeem: education, research, and extension) vanaf ongeveer 1800, en de wijze waarop dat gevormd werd door de verschillende belangen van de staat, de academische gemeenschap, en de landbouwgemeenschap. Vervolgens besprak hij de crisis in het ERE systeem in deze eeuw en de effecten daarvan voor de organisatie van dat systeem. Al deze ontwikkelingen werden door Professor Korthals geplaatst tegen de achtergrond van de theorieën van Ulrich Beck en Bruna Latour over de relatie tussen maatschappij en wetenschap. Deze theorieën onthullen een aantal belangrijke aspecten van de rol van kennis in de maatschappij maar schieten op andere punten tekort. Professor Korthals sloot zijn lezing af met het bespreken van een aantal punten waarop de theorieën van Beck en Latour herziening behoeven.

Tenslotte de lezing van professor Adriaansens. Deze droeg de titel *Bringing Bildung Back In*. Professor Adriaansens stelde dat slogan-achtige termen als 'de Kennismaatschappij' ons makkelijk weerhouden te kijken naar het *type* kennis dat in de moderne maatschappij nodig is en eerder de aandacht richten op kwantitatieve en efficiency-vragen. Een dergelijke eenzijdige nadruk op efficiency en kwantiteit schaadt niet alleen het onderwijs maar ook de

ontwikkeling van de economie. De overgang van de goederen-economie naar de diensten-economie vraagt om een ander type kennis en om een nieuwe balans tussen scholing en vorming. Professor Adriaansens beschreef een aantal aspecten van scholing en vorming in de kennismaatschappij, daarbij een pleidooi houdend voor de terugkeer van de docent in het vormingsproces, zodat de student weer via *mensen* kennis opdoet in plaats van uitsluitend via boeken, floppy's, en interactieve CD's. Ook pleitte hij voor het Amerikaanse *college* systeem waarbij studenten op de campus wonen en in kleine klassen les hebben.

Afsluitend kan gezegd worden dat de lezingen, met de daarop volgende vragen van de discussanten en de discussie met alle participanten, zeer interessant was. Het kleine gezelschap (ongeveer 35 deelnemers, voornamelijk uit Nederland, maar er waren ook enkele Duitse en Engelse deelnemers) maakte een levendige discussie mogelijk, maar anderzijds was het ook wel wat jammer dat zoveel moois slechts voor zo'n relatief kleine groep plaats had.

Naar aanleiding van de conferentie verschijnt een bundel waarin opgenomen een bewerkte vorm van de gehouden lezingen en een additioneel artikel van Dr. Peter Baggen. De bundel, die ofwel nog voor de zomer, anders direct na de zomer zal verschijnen, is voor f 35,- plus verzendkosten te bestellen bij: A. Tellings, e-mail: a.tellings@wxs.nl, tel. +31(0)40.255.03.38.

(Agnes Tellings)

Universitas '98

Quinto Congreso Internacional Sobre Universidades Hispánicas Salamanca, 18 a 22 de mayo 1998

In 1998 loop aan de universiteit van Salamanca het project *Proyecto XX 98 XXI*, een reflectie over de plaats van de universiteit in de wereld vlak voor de kanteling van 20ste naar 21ste eeuw. Dat 1998 ook het jaar is waarin men herdenkt dat 400 jaar geleden koning Filips II van Spanje overleed en tegelijk commemoreert dat 780 jaar geleden koning Alfonso IX van León de universiteit van Salamanca stichtte, is daarbij natuurlijk mooi meegenomen. Een van de belangrijkste elementen in de viering was een groot congres over Spaans(talig)e universiteiten, waarvan we u het programma ter informatie presenteren.

Maandag 18 mei

Conferencia inaugural. D. Manuel Fernández Alvarez, de la Real Academia de la Historia: *Fray Luis de León y la Universidad de Salamanca de su tiempo*

Dinsdag 19 mei

- D. José Luis Peset (Consejo Superior de Investigaciones Científicas de Madrid), *Las críticas a la Universidad de Juan Huarte de San Juan*
- D. Cirilo Flórez Miguel (Universidad de Salamanca), *La fachada de la Universidad de Salamanca como espejo historial de la Monarquía española*
- D. Antonio Pérez Martín (Universidad de Murcia), *Españoles doctorados en Bolonia en Derecho civil y/o canónico (1368-1800)*
- D. Antonio Álvarez de Morales (Universidad Autónoma de Madrid), *La enseñanza del Derecho en las universidades castellanas en el siglo XVI*
- D. Angel Marcos de Dios (Universidad de Salamanca), *La Universidad de Salamanca y la medicina portuguesa (médicos, judíos y cristianos nuevos)*
- D^a. M^aPaz Alonso Romero (Universidad de Salamanca), *De lecturae, quaestiones et repetitiones. Más sobre la enseñanza del Derecho en Salamanca durante los siglos XVI y XVII*
- D. José María Hernández Díaz (Universidad de Salamanca), *Espacios y tiempos en la Universidad de la España del XIX (1845-1898)*
- D. Leoncio Vega Gil (Universidad de Salamanca), *Regeneracionismo social y Universidad en España*
- D. Luis Reis Torgal (Universidad de Coimbra), *A Universidade de Coimbra no período liberal*
- D. Jean-Louis Guereña (Universidad François Rabelais de Tours), *Aproximación sociológica al cuerpo de los catedráticos de universidad a finales del siglo XIX*
- D^a. Rosa Mª Dávila Corona (Universidad de Valladolid), *La economía doméstica del profesorado universitario en la segunda mitad del siglo XIX*
- D^a. Mª Fernanda Mancebo Alonso (Universidad de Valencia), *De la economía política a las facultades de ciencias económicas*
- D^a. Agueda Rodríguez Cruz (Universidad de Salamanca), *Universitarios salmantinos con significativa intervención y participación en el mundo universitario hispanoamericano de ayer*
- D. Pedro Alonso Marañón (Universidad de Alcalá), *El modelo organizativo de la primera Universidad de América. Salamanca, Sigüenza y Alcalá en Santo Domingo*
- D. Enrique González González (Universidad Nacional de México), *Don Juan de Castilla, procurador en Corte de la Universidad de México (1598-1603)*
- D. Manuel Casado Arboniés (Universidad de Alcalá), *Presencia de la Universidad de Alcalá en América en la época de los Austrias*
- D^a. Diana Soto Arango (Universidad de Tunja, Colombia), *Francisco Moreno y Escandón, reformador de los estudios superiores en Santa Fé de Bogotá, siglo XVIII*

- D. Javier Palau Gil (Universidad de Valencia), *Un conflicto en la provisión del rectorado de la Universidad de México a mediados del XVIII*
- D. Juan Luis Polo Rodríguez (Universidad de Salamanca), *La universidad salmantina del setecientos. Pervivencias estructurales del pasado*
- D. Angel Gil García (Institución de Estudios Complutenses), *El declive institucional de la Universidad de Alcalá de Henares en el siglo XVII, a través de sus reformas*

Woensdag 20 mei 1998

- D. Antonio García García (Universidad Pontificia de Salamanca), *Intercambio de profesores y textos jurídicos entre Salamanca y otras universidades ibéricas*
- D. Manuel Augusto Rodrigues (Universidad de Coimbra), *Relações científico-culturais entre a Universidade de Coimbra e as universidades de Espanha*
- D^a. Mª Teresa Nobre Veloso (Universidad de Coimbra), *Fontes de financiamento do Estudo Geral. Custos de uma carreira universitária em Portugal desde as origens (1290) à Reforma Pombalina (1772)*
- D. Ramón González Navarro (Institución de Estudios Complutenses), *Felipe II y las reformas constitucionales del Colegio Mayor de San Ildefonso y Universidad de Alcalá de Henares*
- D. Fernando Taveira da Fonseca (Universidad de Coimbra), *Os Estatutos da Universidade de Coimbra de 1597. A consolidação de um paradigma educativo*
- D. Francisco Javier Alejo Montes (Universidad de Extremadura), *1575. ¿Una nueva reforma de la Universidad de Salamanca?*
- D. Laureano Robles Carcedo (Universidad de Salamanca), *Unamuno y la Universidad Hispanoamericana*
- D^a. Mª Cristina Vera de Flachs (Universidad de Córdoba, Argentina), *La universidad liberal argentina del siglo XIX, cambios y transformaciones antes de la reforma de 1818*
- D^a. Lourdes Alvarado (Universidad Nacional de México), *La Universidad Nacional de México, un proyecto en debate (siglo XIX)*
- D. Jorge Correa Ballester (Universidad de Valencia), *La propiedad liberal en los manuales de Derecho civil del siglo XIX*
- D^a. Pilar García Trobat (Universidad de Valencia), *El derecho penal en la Universidad liberal*
- D. Mariano Peset Mancebo (Universidad de Valencia), *La medicina legal de Pedro Mata, siglo XIX*
- D^a. Margarita Menegus Bornemann (Universidad Nacional de México), *Catedráticos en el orden colonial de Nueva España bajo Felipe II*

- D. Armando Pavón Romero (Universidad Nacional de México), *Graduados universitarios y sociedad novohispana al finalizar el siglo XVI*
- D. José Barrientos García (Universidad de Salamanca), *Oposiciones a cátedras en la Universidad de Salamanca (siglo XVI) a través de los teólogos moralistas*
- D^a. M^aPilar Rodríguez Suárez (Universidad de Santiago), *Profesorado de la Universidad de Santiago en el siglo XVI*
- D. Severiano Hernández Vicente (Universidad de Salamanca), *El Archivo Histórico de la Universidad de Salamanca*
- D. Agustín Vivas Moreno (Universidad de Extremadura), *Los fondos documentales de la Sección de Papeles Varios del Archivo Universitario de Salamanca*
- D. Mario Martínez Gomis (Universidad de Alicante), *La expulsión de los jesuitas y la Universidad de Gandía*
- D^a. Margarita Torremocha Hernández (Universidad de Valladolid), *Las oposiciones a cátedras en Valladolid. Visiones y planteamientos en los años del reformismo carolino*
- Donderdag 21 mei 1998
- D. Dámaso de Lario (Embajada de España en Londres), *Estructura institucional de los Colegios Mayores españoles*
- D. Baltasar Cuat Moner (Universidad de Salamanca), *Colegiales 'ilustrados' en San Clemente de Bolonia*
- D^a. Ana Mª Carabias Torres (Universidad de Salamanca), *Poder y conocimiento. Universidad contra colegios*
- D^a. Amparo Felipe Orts (Universidad de Valencia), *En torno a la creación de las pavordeas en la Universidad de Valencia. Negociaciones y primeros conflictos*
- D. Pascual Marzal Rodríguez (Universidad de Valencia), *La organización claustral en la Universidad de Valencia*
- D. Luis Vicente Febrer Romaguera (Universidad de Valencia), *Motines, pleitos y visita real en Valencia, 1593-1599*
- D. Marc Baldó Lacomba (Universidad de Valencia), *Exámenes de grado en la Universidad valenciana contemporánea*
- D. Manuel Martínez Neira (Universidad Carlos III), *Enseñanza del Derecho en el Trienio Liberal. El Schmid*
- D^a. Yolanda Blasco Gil (Universidad de Valencia), *Pérez Pujol, profesor de Derecho civil*
- D^a. Inmaculada Arias de Saavedra, (Universidad de Granada), *La Universidad de Granada, una universidad regional del Antiguo Régimen*

- D. Jacinto de Vega Domínguez (Universidad de Salamanca), *Universidades e instituciones académicas en la Europa ilustrada. Un referente para el caso español*
- D. Luis Miguel Gutierrez Torrecilla (Universidad de Alcalá), *Los inicios del reformismo borbónico en la Universidad de Alcalá (1748-1753)*
- D^a. Pilar Valero García y D. Manuel Pérez Martín (Universidad de Extremadura), *Docencia e investigación en la Universidad de Salamanca del siglo XVI. El Brocense y el Trilingüe*
- D^a. Clara Inés Ramírez González (Universidad Nacional de México), *La novedad de graduar, la tradición de incorporar. Búsqueda de reconocimiento de las universidades conventuales en la Salamanca del siglo XVI*
- D. Dámaso García Fraile (Universidad de Salamanca), *La música en la vida universitaria del quinientos*
- D. Luis E. Rodríguez-San Pedro (Universidad de Salamanca), *El Ceremonial Sagrado y Político de la Universidad de Salamanca*
- D. Salvador Albiñana Huerta (Universidad de Valencia), *Libros de leyes y cánones para los inquisidores mexicanos (siglo XVII)*
- D. Ignacio Ruiz Rodríguez (Universidad de Alcalá), *Derecho y juristas en la Universidad de Alcalá de Henares. Siglos XVI-XVIII*
- D. José Mª Lahoz Finestres (Universidad de Zaragoza), *El humanismo jurídico en las universidades españolas, ss.XVI-XVIII*
- D. Mariano Peset (Universidad de Valencia), *Política universitaria tras el desastre del 98*

(zie ook <http://www.usal.es/pxx98xxi/>)

Overdracht en spreiding van wetenschap in de laat-middeleeuwse Nederlanden
Symposium van het Centrum voor Middeleeuwse Studies,
Katholieke Universiteit Nijmegen
Nijmegen, vrijdag 25 september 1998

Thema's van de werkgroepen

'Nederlandse' geleerden en hun contacten met het 'buitenland' in de late middeleeuwen of: is er in de Nederlanden invloed te ontdekken van datgene wat geleerden vanuit het 'buitenland' meebrachten? Centraal zal staan Marsilius van Inghen.

Sprekers:

Dr M. Hoenen (Nijmegen), *Marsilius van Inghen, een Nederlandse denker van Europees formaat*

Prof.dr J. Thijssen (Nijmegen), *Internationalisering in de late middeleeuwen: Marsilius van Inghen in Italië*

Mw dr D. Walz (Heidelberg), *Marsilius von Inghen und sein personales Umfeld an der Universität Heidelberg*

Terugkeer van 'buitenlandse' geleerdheid, toegespitst op Erasmus, Gerardus Geldenhouwer en Johannes Borsalus.

Sprekers:

Dr I. Bejczy (Nijmegen), *Renaissance in Batavia. Erasmus en Geldenhouwer over de vernieuwing van de westerse beschaving*

Dr M. Verweij (Leuven), *Twee Nijmegenaren en Erasmus: de wisselwerking tussen Frans van Cranevelt, Gerard Geldenhouwer en Erasmus*

De 'vertaling' van geleerdheid: welke geleerde documenten zijn er in de volkstaal voor een wat breder publiek beschikbaar?

Sprekers:

Mw drs M. Goris (Nijmegen), *De Gentse Boëthius: (laat)klassiek gedachtengoed in een laat-middeleeuwse jas*

Mw dr J. van Gijsen (Utrecht), *Abstracte en figuratieve voorstellingen van de hemeltoestand (de conjunctie van 1503-1504): geleerd diagram versus melodrama?*

Prof. dr J. Reynaert (Gent), *Medische kennis in de volkstaal: de middelnederlandse vertaling van de Chirurgia magna van Lanfranc van Milaan*

Inschrijfgeld: f 60,- (inclusief consumpties), studenten f 30,-. Dit bedrag moet worden overgemaakt op rekeningnummer 82.2101939 t.n.v. P.M.J.C. de Kort, inzake Centrum voor Middeleeuwse Studies KUN, o.v.v. 'symposium' (wanneer u geld overmaakt uit het buitenland: zorgt u er s.v.p. voor dat wij het bedrag *netto* ontvangen). De inschrijving sluit op 15 augustus 1998.

Contact: *Centrum voor Middeleeuwse Studies*, t.n.v. mw dr P. Bange, Postbus 9103, NL-6500 HD Nijmegen, tel.: +31(0)24.361.55.16, fax: +31(0)24.361.28.07, e-mail: P.Bange@let.kun.nl

(Petty Bange)

*'Onderwijsmethoden en -programma's aan de Middeleeuwse universiteiten
en aan de Nederlandse scholen en universiteiten tot ca. 1795'
Discussiedag over het voorstel van Onderzoeksprogramma
van het Constantijn Huygens Instituut
Wellicht in Den Haag, 2 oktober 1998*

Het Constantijn Huygens Instituut (CHI) voor tekstedities en intellectuele geschiedenis organiseert op 2 oktober 1998 een discussiedag over het nieuwe voorstel van onderzoeksprogramma (zie hoger, in de rubriek *Onderzoeksprojecten*).

Het programma voor de discussiedag is als volgt:

- 11.00 *Intellectuele geschiedenis van universiteiten*, ingeleid door Olga Weijers, met bijdragen van onder meer Willem Otterspeer en Arjo Vanderjagt
- 12.00 *De periodisering*, ingeleid door Lodewijk Palm, met bijdragen van onder meer Klaas van Berkel (onder voorbehoud) en Marc van der Poel
- 13.00 gezamenlijke lunch
- 14.00 *Een database van Nederlandse academici*, ingeleid door Hilde de Ridder-Symoens
- 15.00 *Filologie, filosofie en theologie*, ingeleid door Hans Thijssen, met bijdragen van onder meer Chris Heesakkers en Hans Trapman
- 16.00 *Het belang van bibliotheek- en boekgeschiedenis*, ingeleid door Jos Hermans, met bijdragen van onder meer Flip Breuker
- 17.00 Conclusie

Aanmelden is wenselijk omdat het nog niet helemaal zeker is of de discussiedag in Den Haag zal plaatsvinden. Aanmeldingen aan: Constantijn Huygens Instituut, Postbus 90754, 2509 LT Den Haag, tel. +31(0)70.331.58.00, fax +31(0)70.382.05.46.

*Het Gelders Atheen
Herdenking van de oprichting van de Universiteit van Harderwijk
Harderwijk, 30-31 oktober 1998*

Het programma voor de herdenking van de oprichting van de Universiteit van Harderwijk (1648) heeft vaste vorm gekregen. Leden van de werkgroep

Universiteitsgeschiedenis krijgen tzt een uitnodiging en een volledig programma toegestuurd door de organisatie. Hieronder volgt alvast enige informatie over het programma.

Op 30 en 31 oktober a.s. vindt een symposium plaats. Vrijdag 30 oktober is de bijeenkomst in de Catharinakapel en bestaat uit de volgende bijdragen:

- Dr. M. Evers, *De universiteit en de patriottenwoelingen*
- Prof.dr. R. Visser, *Natuurwetenschappelijk onderwijs te Harderwijk*
- Prof.dr. J.A.H. Bots, *Benoeemingsbeleid m.b.t. hoogleraren in de 17e eeuw*
- Dr. O. Lankhorst, *De bibliotheek van de Harderwijkse academie*
- Dr. E. van Meerkerk, *De betrekkingen tussen de academies van Harderwijk en Nijmegen*
- Drs. M.R. Wielema, *Filosofisch onderwijs te Harderwijk*
- Prof.dr. F.A. van Lieburg, *Theologisch onderwijs in Harderwijk*
- Prof.dr. O. Moorman van Kappern, *Juridisch onderwijs te Harderwijk*

In de middagpauze is gelegenheid voor een bezoek aan de expositie 'Het Gelders Atheen' in het Veluws Museum

Op 31 oktober wordt het symposium voortgezet in de Plantagekerk, aldaar wordt het eerste exemplaar aangeboden van een populair-wetenschappelijke uitgave over de geschiedenis van de universiteit en zijn er de volgende voordrachten:

- Drs. H. Duinkerken, *De relatie tussen de stad Harderwijk en de Academie*
- Prof.dr. W.Th.M. Frijhoff, *De studenten, prosopografie en milieu*

Aansluitend is gelegenheid voor een stadswandeling en vindt de start plaats van het 'Living History' project.

(Franck Smit)

De biografie als genre in de wetenschapsgeschiedenis
Groningen, 27-28 november 1998

Op 27 en 28 november 1998 vindt aan de Rijksuniversiteit Groningen het symposium plaats 'De biografie als genre'. De biografie heeft een metamorfose doorgemaakt, zowel in de algemene geschiedwetenschap als in de bellettrie. De traditionele benadering ('leven en werken') werd verrijkt met tal van nieuwe perspectieven en methodieken. Dit congres wil de gevolgen van de vernieuwing van de biografie voor de wetenschapsgeschiedenis onderzoeken. Specialisten uit het hele land worden uitgenodigd hun licht te laten schijnen op een bepaald facet van de biografie, waarna zijn of haar bijdrage grondig wordt besproken door een

daartoe uitgenodigde referent. Naar verwachting zal het congres duidelijk maken hoezeer wetenschap en samenleving met elkaar zijn versmolten, en hoezeer het menselijk lot – of we dat nu willen of niet – door wetenschap en techniek wordt bepaald. Na het congres zullen de bijdragen worden gepubliceerd in een themanummer van *Gewina*, het Nederlandse tijdschrift voor de wetenschapsgeschiedenis.

Voor inlichtingen: F.R.H. Smit, Universiteitsmuseum Groningen Zwanestraat 33, NL-9712 CK Groningen, e-mail: f.r.h.smit@ub.rug.nl

(Franck Smit)

Musea en tentoonstellingen / Musées et expositions

*Kijk Taal. Gebarentaal in Nederland
Utrecht, 26 juni 1998 – 28 februari 1999*

Aanleiding voor de expositie is de verwachte erkenning van de Nederlandse Gebarentaal in het kader van het Europese Handvest regionale talen en talen van minderheden. Bezoekers krijgen een beeld van wat gebarentaal is. Hoe ziet het eruit? Wat kun je ermee? Gebarentalen zijn gewone talen, net als gesproken talen zijn. Bezoekers zullen zich ook kunnen verplaatsen in de leefwereld van doven. het publiek krijgt daarom een panorama van gebarende mensen voorgeschoteld, zodat vanzelf het beeld ontstaat van mensen die in een taal communiceren. Zij ontdekken de mogelijkheden die een visuele taal biedt. De tentoonstelling geeft een kijk op taal in het algemeen, via gebarentaal.

Universiteitsmuseum Utrecht, Lange Nieuwstraat 106, Utrecht, tel. +31(0)30.253.80.07.

*Een kind op komst. Zwangerschap en bevalling 1898-1998
Amsterdam, 21 juni – 4 oktober 1998*

Hoe hebben vrouwen hun zwangerschap en bevalling ervaren en welke ontwikkelingen hebben zich de laatste honderd jaar voorgedaan? Aan de hand van vier thema's: voorlichting en voorbehoedmiddelen, zwangerschap, bevalling en moederschap wordt hiervan op deze expositie een beeld geschetst. Tal van interessante voorwerpen, geluids- en interviewfragmenten worden getoond om de eigen ervaringen van de zwangere vrouw te illustreren. Een uniek portret van vijf generaties vrouwen uit dezelfde familie laat zien hoe het moederschap van generatie op generatie wordt doorgegeven en van inhoud veranderd.

Universiteitsmuseum De Agnietenkapel, Oudezijds Voorburgwal 231, Amsterdam, tel. +31(0)20.525.33.39/33.41.

Een verzamelaar op pad. Adriaan Gilles Camper in Italië, 1787-1788
Groningen, 25 augustus – 19 oktober 1998

De tentoonstelling volgt de tocht van Camper naar het Italië van tweehonderd jaar geleden. Deze 'Grand Tour' van de 28-jarige Adriaan Gilles Camper valt te reconstrueren uit zijn reisverslagen en de briefwisseling met zijn beroemde vader, de Groningse hoogleraar Petrus Camper. Adriaan Gilles ging niet alleen voor zijn algemene ontwikkeling op reis, maar verzamelde evenals zijn vader fossielen, mineralen, prenten en boeken. Een groot aantal gesteenten uit zijn verzameling is te zien, evenals de reisverslagen, brieven, boeken en prenten van stadsgezichten uit de 18de eeuw.

Universiteitsmuseum Groningen, Zwanestraat 33, Groningen, tel.
+31(0)50.363.55.62/50.83.

Honderd jaar Magna Pete, 1898-1998
Groningen, 1 november 1998 – 6 februari 1999

Honderd jaar geleden werd de Groningse Vrouwelijke studentenclub Magna Pete opgericht. De tentoonstelling laat de lotgevallen zien van deze eerste vrouwelijke studentenvereniging in Nederland. Magna Pete werd opgericht in 1898 omdat het studentencorps geen vrouwelijke leden wilde opnemen. In 1970 vond de fusie plaats met Vindicat atque Polit wegens grote terugloop in ledental van beide verenigingen. Ter gelegenheid van de viering van de oprichting vindt een reünie plaats en verschijnt een gedenkboek waarin de geschiedenis van Magna Pete wordt beschreven.

Universiteitsmuseum Groningen, Zwanestraat 33, Groningen, tel.
+31(0)50.363.55.62/50.83.

Hilde de Ridder-Symoens

Bibliografisch overzicht universiteitsgeschiedenis der Nederlanden Aanvullingen tot 1997 *Bibliographie de l'histoire des universités aux Pays-Bas et en Belgique Additions jusque 1997*

Wegens een gastprofessoraat aan de Universiteit van California te Berkeley tijdens het voorjaarssemester van 1998 was het niet mogelijk om bibliografische gegevens over de eerste maanden van 1998 te bezorgen. Deze bibliografie bevat dan ook alleen aanvullingen bij de voorgaande jaren. De lopende bibliografie voor 1998 zal in de najaarsnieuwsbrief verschijnen.

Om de inventarisatie van het lopend onderzoek up to date te houden doen we een beroep op uw medewerking. Alle bibliografische referenties zijn welkom bij H. de Ridder-Symoens

* Vrije Universiteit Amsterdam

De Boelelaan 1105 NL - 1081 HV Amsterdam

Tel. +31(0)20.444.63.82 Fax +31(0)20.444.65.00

E-mail: ridderh@jet.let.vu.nl

* Universiteit Gent

Blandijnberg 2 B - 9000 Gent

Tel +32(0)9.264.39.95 Fax +32(0)9.264.41.82

E-mail: Hilde.Symoens@rug.ac.be

ALGEMEEN

1. Maarten J.F.M. Hoenen, 'Het ontstaan van wijsgerige scholen in de late Middeleeuwen', *Millennium*, 11.1 (1997) 34-48.
2. Sheldon Rothblatt, 'The Writing of University History at the End of Another Century', *Oxford Review of Education*, 23.2 (1997) 151-167.
Bespreekt de trends in universiteitsgeschiedenis in de jaren 80 en 90.

ALGEMEEN NEDERLANDEN

3. J.C. Baudet, 'The training of engineers in Belgium, 1830-1940', in: R. Fox & A. Guagnini (eds.), *Education, Technology and Industrial Performance in Europe, 1850-1939* (Cambridge-Paris 1993) 93-114.

4. A. van den Bichelaar, 'Van kapelaan tot kardinaal. De rol van netwerken bij de carrière van Meierse geestelijken in de late Middeleeuwen: Aert Boest, Jan van Loemel en Willem van Enckevoirt (ca. 1465-1535)', in: H. de Kok (ed.), *Van papen en pastoors, de seculiere geestelijkheid in de Kempen* (Turnhout 1977) 7-31.
 Veel info over rol van universiteit in netwerkvorming.
5. J. Dronkers, H. Schijf, B. van Wolput & Jan Rupp, 'University Degree as Gateway to Dutch Elites, 1815-1960', *The Netherlands' Journal of Social Sciences*, 32.2 (1996) 81-89.
6. I. Ernst & F. Thys-Clément, 'Le financement des universités', in: *Histoire des finances publiques en Belgique, la période 1980-1990*, T. V (Gent 1993) 381-406.
7. A. Heumakers, 'Tegenstrijdig nationalisme. Citadel, Algemeen nationaal studentenblad, 1938-1941', *Oorlogsdocumentatie '40-'45. Jaarboek van het rijksinstituut voor oorlogsdocumentatie*, 7 (1996) 11-33.
8. Goffe Jensma & Harry de Vries, *Veranderingen in het hoger onderwijs in Nederland tussen 1815 en 1940* (Hilversum 1997).
9. P. Lenders, 'Vrije geleerde genootschappen voor geneeskunde in de Oostenrijkse Nederlanden', *Handelingen van de Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent*, 51 (1997) 187-217.
10. Jan C.C. Rupp, *Van oude en nieuwe universiteiten. De verdringing van Duitse door Amerikaanse invloeden op de wetenschapsbeoefening en het hoger onderwijs in Nederland, 1945-1995* (Den Haag SDU 1997).
11. E. Sjoer, *Lessen over welsprekendheid. Een typering van de retorica's van de eerste hoogleraren in de vaderlandse welsprekendheid in de Noordelijke Nederlanden (1797-1853)*, diss. Leiden, Studies in language and language use XXV (Amsterdam 1996).
12. Saskia Stegeman, *Patronage en dienstverlening. Het netwerk van Theodorus Janssonius of Almeloveen (1657-1712) in de Republiek der Letteren*, diss. Nijmegen (Nijmegen 1997).
 Professor geneeskunde te Harderwijk; zie ook nr 30.
13. Saskia Stegeman, 'Geleerde vrouwen als verzamelobject. De voorgenen uitgave over geleerde vrouwen van Theodorus Janssonius of Almeloveen (1657-1712)', *De zeventiende eeuw*, 13.2 (1997) 447-457.

14. Jo Tollebeek, 'Au point sensible de l'Europe': Huizinga en Pirenne', *Revue Belge de Philologie et d'Histoire - Belgisch Tijdschrift voor Filologie en Geschiedenis*, 74.2 (1996) 403-434.
Johan Huizinga (1872-1945), hoogleraar te Groningen 1905-1915; te Leiden 1915-1941; Henri Pirenne (1862-1935), hoogleraar te Gent 1886-1930.
15. Pieter van Wissing, 'Om met eeren ende reinen geweeten dat broot te winnen'. Het studiefonds Van Reidt (1600-heden)', *Jaarboek Centraal Bureau voor Genealogie*, 51 (1997) 99-152.
Studiebeurzen ingesteld door Everhardt van Reidt (1550-1602) uit Gelderland. Met lijst van de bursalen.
16. Martine Zoeteman, 'Het universiteitsarchief als genealogische bron voor de vroegmoderne tijd', *Jaarboek Centraal Bureau voor Genealogie*, 51 (1997) 83-98.
17. Zie ook nr 22.

AMSTERDAM

18. *Merlijn en de Tijdsgeest. Een kleine geschiedenis van een studentenvereniging, 1957-1997*, Jubileumuitgave ter ere van het 40-jarig bestaan van Merlijn (Amsterdam VU 1997).

BRUGGE

19. Karel J. Verleye, *La fundacion del Colegio de Europa en Brujas* (Brussel 1994).

BRUSSEL – BRUXELLES

20. Valérie Piette, 'Les semaines sociales (universitaires) de l'Institut de sociologie', dans: Ginette Kurgan-van Hertenryk (ed.), *Laboratoires et réseaux de diffusion des idées en Belgique (XIXe-XXe siècles)*, Faculté de Philosophie et Lettres, Histoire CIV (Bruxelles 1994) 77-94.

DOUAI

21. Paul Begheyn sj, 'Two thesis prints by Matthaeus Aloysius van Hulten (1630-78) of Amsterdam, printed in Douai in 1648 and 1649', *Quaerendo*, 26.3 (1996) 207-212.
In artesfaculteit, eerste over fysica en logica, tweede over filosofie.

FRANEKER

22. Jan Noordegraaf, 'Waartoe hij een uitnemende bevoegdheid had'. Everwinus Wassenbergh en het begin der neerlandistiek', *Nieuw Letterkundig Magazijn*, 15.2 (1997) 50-53.
E.W. (1742-1826), hoogleraar Grieks en Nederduitsche Taalkunde.
23. Ferenc Postma, 'Franeckera, az igaz keresztyéneknek híres akadémiajuk benne' [oder die Frage warum nach der Zerstörung von Heidelberg (September 1622) die sogenannte *Peregrinatio hungarica* sich von Heidelberg nach Franeker verlegt hat], in: M. Balázs e.a. (eds.), *Művelődési törekvések a korai újkorban. Tanulmányok Keserü Bálint tiszteletére* ['Kulturelle Bestrebungen in der frühen Neuzeit': 'Festschrift' voor Prof. Dr. Bálint Keserü (JATE--Szeged), ter gelegenheid van zijn zeventigste verjaardag] (Szeged, József Attila Tudományegyetem, 1997) 487-495.
24. Ferenc Postma, 'Frustula Academica Franekerana. Eine erste Ergänzung zum Auditorium Academiae Franekerensis (1995)', in: *It Beaken. Tydskrift fan de Fryske Akademy* [Leeuwarden/Ljouwert], 59.3 (1997) 158-173.
['Voor Prof. Dr. Bálint Keserü (JATE-Szeged), ter gelegenheid van zijn zeventigste verjaardag (31.8.1997)'.]
25. Theo Veen, 'Algemeen staatsrecht of politieke wetenschap? Een onder Ulrik Huber verdedigde oefendisputatie over de soevereiniteit (1664)', *It Beaken. Tydskrift fan de Fryske Akademy*, 58.4 (1996) 161-167.
Ulrik Huber (1636-1694), hoogleraar te Franeker.
26. Zie ook nr 42.

GENT

27. N. Bockaert & A. Verbaeys, 'Leon Elaut (1897-1978), een verhaal van vallen en opstaan', *Tijdschrift voor Geneeskunde*, 53.23 (1997) 1624-1626.
L.E., hoogleraar anatomie en urologie aan de RUG 1934-1944 en medisch historicus.
28. Zie ook nr 14.

GRONINGEN

29. Zie nr 14.

HARDERWIJK

30. Saskia Stegeman, 'The *laudationes* of Theodorus Janssonius of Almeloveen (1657-1712), professor of medicine at Harderwijk University', *Lias*, 24.2 (1997) 213-243.
31. Zie ook nr 12.

LEIDEN

32. Korrie Korevaart, 'Eene bedenkelijke nieuwigheid..'. Tweehonderd jaar (Leidse) neerlandistiek: 1797-1997', *Nieuw Letterkundig Magazijn*, 14.2 - 15.1 (1997) 32-34.
33. Ferenc Postma & T. Marjovszky, *Zes onbekende brieven van Ödön Kovács aan Prof. Abraham Kuenen te Leiden (1870-1891). Met als appendix een drietal andere brieven van Hongaren uit de collectie Kuenen // Kovács Ödön hat ismeretlen levele Abraham Kuenen leidehi professzorhoz (1870-1891). Függelék: A Kuenen-gyűjteményből származó három magyar levél* (Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem, 1997).
34. Zie ook nr 14, 42.

LEUVEN - LOUVAIN-LA-NEUVE

35. Omer Steeno, *Joannes-Remigius Jacquelart uit Nijvel (1721-1809). Professor Regius aan de Medische Faculteit van de Oude Universiteit Leuven (1745-1790)* (Leuven-Amersfoort 1997).
36. Zie ook nr 4.

LIÈGE

37. P. Fontaine, 'Quelques notes sur l'enseignement théologique dispensé au Grand Séminaire de Liège au XIXe siècle', *Actes du Congrès de Liège de la Fédération historique et archéologique de Belgique*, 1992, T. II (Liège 1994) 469-476.
38. Carl Havelange, 'Rupture ou continuité? La création de la faculté de médecine de l'Université de Liège en 1817', dans: A.C. Bernes (éd.), *Regards sur 175 ans de science à l'université de Liège, 1817-1992*, Centre d'Histoire des Sciences et des Techniques (Liège 1992) 42-52.
39. F. Jongmans, 'Recrutement au XIXe siècle de mathématiciens étrangers pour l'Université de Liège', dans: Ginette Kurgan-van Hertenryk (ed.), *Laboratoires et réseaux de diffusion des idées en Belgique (XIXe-XXe siècles)*, Faculté de Philosophie et Lettres, Histoire CIV (Bruxelles 1994) 600-611.

LILLE

40. 70e anniversaire de la chaire de néerlandais de l'Université Catholique de Lille, *Actes de la journée d'étude du 21 mars 1997* (Lille 1997).

UTRECHT

41. E.W.A. Henssen, 'Een obscuur proefschrift (II)', *Nieuw Letterkundig Magazijn*, 14.2 - 15.1 (1997) 47.
Over de promotie van Gerretson, hoogleraar te U., in Heidelberg; zie de biblio in *NWBUG*, 1996 nr 2.
42. Ferenc Postma, 'Ut thesaurus sapientiae colligerem ... - Een brief van Sigismundus Nagy Borosnyai uit Utrecht, 31 Mei 1736', in: S. Tenke & I. Karasszon (eds.), 'Fölbuzog szívem szép beszédre'. *Tanulmányok D.Dr. Tóth Kálmán tiszteletére 80. születésnapja alkalmából* ['Festschrift' voor Prof. Dr. Kálmán Tóth (KRE-Budapest), ter gelegenheid van zijn tachtigste verjaardag] (Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem, 1997) 169-176.
S. Nagy Borosnyai (1704-1774), naderhand hoogleraar theologie aan het protestantse Collegium te Nagy-Enyed (Zevenburgen), legt in deze brief verantwoording af van zijn studie-verblijf te Leiden, Franeker en Utrecht. Een bibliografie van zijn academische geschriften is bijgevoegd (pp.174-175).
43. Koos Wingelaar, 'Rijksbursalen aan de universiteit van Utrecht 1815-1843', *Oud-Utrecht*, 69.5 (1996) 100-106.

INTERNATIONAAL

44. Lucia Felici, 'A world in motion: the *Erasmusstiftung* and European travelers in the sixteenth century', *Lias*, 24.2 (1997) 149-195.
45. L. Fontaine, 'Gli studi sulla mobilità in Europa nell'età moderna: problemi e prospettive di ricerca', *Quaderni storici*, n.s. 93 (1996) 739-753.
46. Tammo Wallinga, 'Laurentius Theodorus Gronovius (1648-1724) as a traveller', *Lias*, 24.2 (1997) 245-271.
47. Tammo Wallinga, 'Laurentius Theodorus Gronovius (1648-1724)', *Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis*, 65.4 (1997) 459-495.
48. Zie ook nr 10, 42.

Ledenlijsten: wijzigingen en aanvullingen
Listes des membres: corrections et additions
(zie/voyez *Nieuwsbrief*, 1996, 1, p. 68-89 en 1996, 2, p. 120-121.)

Lijst leden Werkgroep Universiteitsgeschiedenis

Nieuwe leden

Vree, dr.J.

Huisadres, Dotingalaan 112, NL-1381 GE Weesp, ☎ +31(0)294.43.02.19

Waardt, dr.J.H.M.

Huisadres: Buitenlust 72, NL-1111 JL Diemen, ☎ +31(0)20.690.76.04

Adreswijzigingen

Baggen, dr. P.

Nieuw huisadres: De Kamp 4, NL-6866 ND Heelsum,
☎ +31(0)317.31.93.76; nieuw dienstadres: Toegepaste filosofie,
Hollandseweg 1, NL-6706 KN Wageningen, ☎ +31(0)317.48.32.98, e-mail
Peter.Baggen@alg.tf.wau.nl

Knegtmans, dr. P.J., Commissie Geschiedschrijving UvA

Nieuw dienstadres: Oudezijds Achterburgwal 237, NL-1012 DL Amsterdam,
☎ +31(0)20.525.33.42/30.90

Mijnhardt, prof.dr. W.W.

Nieuw huisadres: Slotstraat 12, NL-4101 BH Culemborg,
☎ +31(0)345.53.28.57, fax +31(0)345.53.28.59

Otterspeer, prof.dr.W.

Nieuw huisadres: Boerhaavelaan 45, NL-2334 EE Leiden,
☎ +31(0)71.517.67.67

EUR	Erasmus Universiteit Rotterdam
KUB-Tilburg	Katholieke Universiteit Brabant (Tilburg)
KUN	Katholieke Universiteit Nijmegen
LUW	Landbouw Universiteit Wageningen
RL	Universiteit Limburg (Maastricht)
RUG-Groningen	Rijksuniversiteit Groningen
RUL	Rijksuniversiteit Leiden
TUD	Technische Universiteit Delft
TUE	Technische Universiteit Eindhoven
TUT	Technische Universiteit Twente (Enschede)
UU	Universiteit Utrecht
UvA	Universiteit van Amsterdam
VU	Vrije Universiteit (Amsterdam)
FPMs	Faculté Polytechnique de Mons
FuCam	Facultés Universitaires Catholiques de Mons
FUNDP	Facultés Universitaires Notre-Dame de la Paix (Namur)
FUSAGx	Faculté Universitaire des Sciences Agronomiques de Gembloux
FUSL	Facultés Universitaires Saint-Louis (Bruxelles)
FUTPB	Faculté Universitaire de Théologie Protestante de Bruxelles
UCL	Université Catholique de Louvain
ULB	Université Libre de Bruxelles
ULg	Université de Liège
UMH	Université de Mons-Hainaut
KUB-Brussel	Katholieke Universiteit Brussel
KULAK	Katholieke Universiteit Leuven Afdeling Kortrijk
K.U.Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
LUC	Limburgs Universitair Centrum (Diepenbeek)
RUCA	Universitair Centrum Antwerpen
RUG-Gent	Universiteit Gent
UFSIA	Universitaire Faculteiten Sint-Ignatius Antwerpen
UIA	Universitaire Instelling Antwerpen
VUB	Vrije Universiteit Brussel

Agenda

- 21/6|4/10/1998 Tentoonstelling: *Een kind op komst*. Amsterdam, Agnietenkapel
- 26/6/98|28/2/99 Tentoonstelling: *Kijk Taal*. Utrecht, Universiteitsmuseum
- 26/6/1998 **Gezamenlijke studiedag Werkgroep Universiteitsgeschiedenis en Studium generale. Archieven voor universiteitshistorici/Quelles archives pour les historiens des universités. Amsterdam**
- 15-18/8/1998 'Imagine, all the education...' The visual in the making of the educational space through history. International Standing Conference for the History of Education (ISCHE) Kortrijk.
- 25/8|19/10/1998 Tentoonstelling: *Een verzamelaar op pad. Adriaan Gilles Camper in Italië, 1787-1788*. Groningen, Universiteitsmuseum
- 25/9/1998 Symposium: *Overdracht en spreiding van wetenschap in de laat-middeleeuwse Nederlanden*. Nijmegen
- 2/10/1998 Discussiedag: *Onderwijsmethoden en -programma's aan de Middeleeuwse universiteiten*. Den Haag (?)
- 30-31/10/1998 Symposium: *Het Gelders Athene*. Harderwijk
- 1/11/98|6/2/99 Tentoonstelling: *Honderd jaar Magna Petre, 1898-1998*. Groningen, Universiteitsmuseum
- 27-28/11/1998 Symposium: *De biografie als genre in de wetenschapsgeschiedenis*. Groningen

Inhoud / Table des matières

Woord vooraf / Avant-propos

Mededelingen / Communications

Mededelingen van Studium generale

Mededelingen van de Werkgroep Universiteitsgeschiedenis

Andere mededelingen

Onderzoeksprojecten / Projets de recherche

Nieuwe publicaties / Publications récentes

Lezingen en congressen / Conférences et congrès

Musea en tentoonstellingen / Musées et expositions

Bibliografisch overzicht universiteitsgeschiedenis der Nederlanden
Bibliographie de l'histoire des universités aux Pays-Bas et en Belgique

Ledenlijsten: wijzigingen en aanvullingen /

Listes des membres: corrections et additions

Agenda